

87. Tiistaina 27 päivänä syyskuuta 1994

kello 14

Päiväjärjestys

Esitellään:

Ilmoituksia

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi väestötietolain 2 §:n muuttamisesta 3044

Hallituksen esitys n:o 122
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 9

Ensimmäinen käsittely:

2) Ehdotus laiksi maakaaren 1 luvun 3 §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 121
Lakivaliokunnan mietintö n:o 13

3) Ehdotus laiksi suurilta kana- ja sikatalousyrityksiltä kannettavista markkinointimaksuista annetun lain kumoamisesta 3045

Hallituksen esitys n:o 101
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 38

4) Ehdotus laiksi veripalvelutoiminnasta 3056

Hallituksen esitys n:o 128
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 23

5) Ehdotus laiksi rintamaveteraanien varhaiseläkkeestä annetun lain 12 §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 165
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 24

6) Hallituksen esitys n:o 182 laiksi eräistä poikkeuksista kuntien valtionosuuslain säännöksiin vuonna 1995 3057

7) Hallituksen esitys n:o 185 eräitä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksen poikkeusjärjestelyitä koskevaksi lainsäädännöksi „

8) Hallituksen esitys n:o 188 laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta „

9) Hallituksen esitys n:o 186 eräiden opetustoimen koskevien lakien muuttamisesta „

10) Hallituksen esitys n:o 187 laiksi valtionosuutta saavista liikunnan koulutuskeskuksista annetun lain 9 ja 21 §:n muuttamisesta „

11) Hallituksen esitys n:o 181 laiksi pakokeinolain muuttamisesta „

12) Hallituksen esitys n:o 183 laiksi Valtion pukutehtaan yhtiöittämisestä 3058

13) Hallituksen esitys n:o 184 laiksi varallisuusverolain muuttamisesta „

14) Ed. Lammisen ym. lakialoite n:o 55 laiksi sotilasavustuslain muuttamisesta ... „

15) Ed. Nikulan ym. lakialoite n:o 56 laiksi asevelvollisuuslain 5 §:n muuttamisesta 3059

16) Ed. Vistbackan ym. lakialoite n:o 57 laiksi leimaverolain 26 §:n kumoamisesta 3061

17) Ed. Pykäläisen ym. lakialoite n:o 58 laiksi puolustustarvikkeiden maastavien-
nistä ja kauttakuljetuksesta annetun lain
muuttamisesta 3062

18) Ed. Pykäläisen ym. lakialoite n:o 59 laiksi yhteiskuntapalvelusta sekä laeiksi
asevelvollisuuslain ja siviilipalveluslain ku-
moamisesta 3066

19) Ed. Apukan ym. lakialoite n:o 60
vuoden 1995 veroasteikkolaiksi 3068

Pöydällepanoa varten esi-
tellään:

20) Talousvaliokunnan mietintö n:o 28
hallituksen esityksestä valmismatkalaiksi
sekä hallituksen esityksestä laeiksi valmis-
matkaliikkeistä sekä elinkeinon harjoitta-
misen oikeudesta annetun lain 3 §:n ja ti-
lauslento-verosta annetun lain 3 §:n muut-
tamisesta (HE 237/1992 vp ja 32) 3070

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenuudossa merkitään poissa oleviksi
edustajat Aho E., Astala, Hassi, Hautala, Hurs-
kainen, Jaakonsaari, Jouppila, Järvilahti, Kalli,
Karhunen, Laukkanen V., Leppänen J., Lippo-
nen, Louvo, Metsämäki, Moilanen, Pesälä, Puis-
to, Rehn E., Riihijärvi, Rossi, Ryyänen, Saasta-
moinen, Suhonen, Tiuri, Turunen, Viinanen,
Virrankoski, Vistbacka ja Wahlström.

Nimenuodon jälkeen ilmoittautuu ed. Hassi.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päi-
västä sairauden vuoksi edustajat Astala ja Lippo-
nen, virkatehtävien vuoksi edustajat E. Aho,
Hautala, Hurskainen, Järvilahti, M. Laukkanen,
Metsämäki, Moilanen, Pesälä, Puisto, E. Rehn,
Riihijärvi, Rossi, Ryyänen, Saastamoinen,
Sasi, Turunen, Wahlström ja Virrankoski sekä
yksityisasioiden vuoksi edustajat Jaakonsaari,
Kalli, Karhunen, V. Laukkanen, Louvo, Viina-

nen ja Vistbacka sekä tästä ja huomisesta päivä-
stä virkatehtävien vuoksi ed. Tiuri.

Kirjalliset kysymykset

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että eduskunnal-
le ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet
vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 500—
502, 504, 505, 508 ja 510. Nämä kysymykset
vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi väestötietolain 2 §:n muuttami- sesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 122
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 9

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty
lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan
päättäneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi maakaaren 1 luvun 3 §:n muutta- misesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 121
Lakivaliokunnan mietintö n:o 13

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on lakiva-
liokunnan mietintö n:o 13.

Keskustelu:

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Mi-
nulla ei tämän lain sisältöön ole sellaisenaan
mitään sanomista. Sehän on lakivaliokunnassa
käsitelty, mutta tämä osoittaa, miten järjetöntä
lainsäädäntötoiminta yleensä on. Maakaaren 1
luvun 3 §:ssä muutetaan asiantilaa sillä tavalla,
että julkisista kaupanvahvistajista säädetään
asetuksessa samoin julkiselle kaupanvahvista-

jalle perittävistä maksuista ja matkakustannuksista. Tämä on aivan pieni muodollinen muutos.

Samanaikaisesti meillä lakivaliokunnassa on menossa maakaaren kokonaisuudistus, joka tulee varmasti ehkä parin viikon kuluttua saliin. Yhdestä pykälästä tehdään muutos ilman, että selviäisi, minkä vuoksi se on tarpeellinen, ja kokonaisuudistus seuraa välittömästi perässä.

Tämä on esimerkki siitä, miten oikeusministeriönkin pitäisi vähän katsoa, kuinka asioita hoidellaan, koska tämän tapainen menettely merkitsee joka tapauksessa sitä, että eduskunnan työrytmi hidastuu. Jokainen asia, joka käsitellään erikseen, vie enemmän omaa aikaa kuin kokonaisuudistuksen yhteydessä. Tähän asiaan haluaisin kiinnittää huomiota, en muuta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Ehdotus laiksi suurilta kana- ja sikatalousyrityksiltä kannettavista markkinoimismaksuista annetun lain kumoamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 101
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 38

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 38.

Keskustelu:

Ed. Luukkainen: Arvoisa puhemies! Tämä on niin sanottuja EU-sopeutuslakeja maatalouden osalta. Siinä ennakoidaan tilannetta, että Suomi olisi EU:n jäsen. Jos Suomi kuitenkin vastaa ei, mitä MTK nyt on ajanut ja toivonut, siinä suhteessa laki on aivan liian aikaisin käsitellyssä.

Tulen lain myöhemmässä käsittelyssä esittämään, että lakiesitys hylättäisiin EU-perusteella kuten myös sillä perusteella, että siinä siirretään maatalouden kustannuksia sellaisten viljelijöiden harteille, joille ne eivät kuulu, eli tämä on myös tulonjakomielessä epätasa-arvoinen lakiesitys. (Hälinää)

Puhemies (koputtaa): Kehotan edustajia rauhoittumaan!

Ed. Björkenheim (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En tiedä, kuinka hyvin ed. Luukkainen on perehtynyt kumottavaan lakiin. Itse olen aina pitänyt sitä logiikkaa, joka siinä laissa on ollut, hyvin ontuvana, koska tämän mukaan on kannettu markkinoimismaksuja hyvin omituisin perustein. Sehän ei ole koskenut läheskään kaikkia, vaan virkamiestasolla on voitu todellakin valita, keneltä peritään maksu ja keneltä ei. Mielestäni sillä, että se kumotaan, ainakin pannaan kaikki viljelijät samalle viivalle.

Ed. Luukkainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei tämä nyt niin mielivaltaisen laki sentään ole ollut. Tässähän on ollut kyse siitä, että markkinointimaksuja on peritty niiltä tiloilta, jotka ovat myös ylituotantoa ylläpitäneet, eli ne suuret sikalat ja suuret kanalat, jotka ovat lisänneet lihan ja munan ylituotantoa tässä maassa, ovat joutuneet omalta osaltaan vastaamaan siitä ... (Hälinää)

Puhemies (koputtaa): Kehotan edustajia käymään yksittäiset ja yksityiset keskustelunsa salin ulkopuolella. Ed. Luukkaisella on puheenvuoro.

Puhja: ... eli ne, jotka ovat ylituotantoa ylläpitäneet ja tuottaneet, ovat osaltaan joutuneet kustannuksista vastaamaan. Lain kumoamisen jälkeen kaikki maataloudenharjoittajat joutuvat vastaamaan muutamien kustannuksista. Se ei mielestäni ole oikein. Ne, jotka ylituotantoa ylläpitävät, joutaisivat myös maksamaan kustannukset.

Kun ei vielä kerran ole tiedossa sitä, liittyykö Suomi EU:hun vai ei, on aivan turha tässä vaiheessa poistaa markkinointimaksuja ylituotannon osalta. Laki voitaisiin käsitellä vasta sen jälkeen, kun Suomen EU-päätös on selvä.

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Luukkaiselle toteaisin, että samaa lakiesitystä on edellisellä vaalikaudella käsitelty mm. eduskunnan perustuslakivaliokunnassa sen selvittämiseksi, ovatko markkinointivastuut niin suuria, että ne muodostuvat konfiskatorisiksi erityisesti tilanteissa, jossa on molempia tuotantosuuntia. Meillä on myös sellaisia tiloja, joilla on sika- ja kanataloustuotantoa, ja kun ne tietyllä tavalla lasketaan yhteen, markkinointivastuu kasvaa.

On totta, mitä ed. Luukkainen sanoi, että vasta jäsenyyden oloissa laki olisi mahdollista

kumota, mutta muistuttaisin ed. Luukkaista siitä, että ei tämä ole ensimmäinen laki, jota nyt kumotaan jäsenyyden varalta. Lannoiteverohan oli jo tätä ennen. Mitä tulee puheisiin siitä, kuka markkinointivastuusta sen jälkeen vastaa, siitähän vastaa Euroopan unioni, jos Suomi siihen liittyy.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Sirkka-Liisa Anttila ja EU:ta kovasti vastustavat henkilöt ovat systemaattisesti EU:lla perustellen tekemässä sellaista esipaketointia, jossa meidän jo ennen EU:ta yli-tuotantoa aiheuttavat asiamme hoidettaisiin kansallisista verovaroista.

Ed. Luukkainen oli siinä täysin oikeassa, että tässä syntyy ongelma maatalouden eri tuotantosuuntiin, koska nyt jo erityisesti viljan aiheuttaman markkinoinnismaksun ja vientitarpeen ovat rahoittaneet yli 800 miljoonan markan edestä kotieläintuottajat, ja heillehän ei ole erityistä paketoitua eikä vapautusta rakenneltu. Asia on sillä tavalla, kun otetaan huomioon, että 2 miljardin kilon viljaerä on myös hoidettava ilmeisesti maailmanmarkkinoille ennen EU-jäsenyyttä ja kansallisella vastuulla, että tämä aiheuttaa suuren kysymyksen siitä, kuka maksaa, onko veronmaksajien ja kotieläintuottajien sylissä nyt koko viljapatti.

Ed. L u u k k a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Sirkka-Liisa Anttila puolusteli lakia sillä, että tämä ei ole ainoa tämän tyyppinen laki, näitä on jo aiemminkin tehty. Minusta yhtä epäkohtaa ei voi puolustella toisella. Itse vastustin aikoinaan myös lannoiteveron kumoamista, ja olen täysin vakuuttunut siitä, että jos MTK:n tahto toteutuu, että Suomi ei liity EU:n jäseneksi, enpä usko, että Ahon hallitus palauttaa lannoiteveroa siitä huolimatta. En usko myöskään, että se palauttaa suurien sikaloiden ja suurien kanaloiden markkinamaksuja takaisin. Ne ovat nyt tässä systeemissä menneet, ja muut maksavat sitten laskut.

Ed. S-L. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ihan lyhyesti totean vain ed. Rajamäelle, että ed. Rajamäki käytti hyvin tyyppillisen puheenvuoron asettamalla tuotantosuunnat vastakkain, erityisesti kotieläintuotannon ja viljan viljelyn. Muistuttaisin kuitenkin ed. Rajamäelle, että se esitys, jota nyt käsitellään, kana- ja sikatalouden markkinointimaksuja, on nimenomaan tuotannonala, joka

käyttää eniten viljaa, huomattavasti enemmän kuin ed. Rajamäen hellimä maidon tuotanto.

Ed. A i t t o n i e m i: Rouva puhemies! Viimeksi muistaakseni viime keväänä, kun puhuttiin vastaavanlaisesta asiasta, silloin opposition edustajat olivat kovin huonosti valmistautuneet. He puhuivat siitä, että yhteiskunta joutuu maksamaan tämän 10 miljardia markkaa, joka on siis tämä 10 miljardia markkaa nyt tässä. Nyt on vaihdettu sillä tavalla, että eri tuotantosuunnat joutuvat toistensa kustannuksia maksamaan. Tässä ollaan nyt niin tuotantosuuntapuolteisia, niin tuotantosuuntapuolteisia. Kysymyksessä loppujen lopuksi ainakin demarien taholta on maatalouden kaikkien suuntausten vastustaminen, oli kysymys mistä hyvänsä.

En ota tähän sen enempää kantaa, mutta omalta puoleltani totean sen, että suursikalat ja suurkanalat ovat teollisia laitoksia, joissa useasakaan tapauksessa ei ole niiden pitäjällä mitään tekemistä maanviljelyksen kanssa. Sellaiset olisi pitänyt lopettaa, ja sikala- ja kananmunatuotannon pitäisi olla maanviljelykseen kiinteästi liittyvä asia, niin kuin on ollut aina aikaisemminkin, koska silloin tulot tulisivat nimenomaan maataloutta harrastaville ihmisille. Suuret teolliset sikalat olisi pitänyt lopettaa. Nyt niitä ei enää pystytä lopettamaan, koska se on eurooppalainen ilmiö. Ne ovat liikemiesten keksintöjä. Maanviljelyksen tulisi saada tällaisesta toiminnasta omat lisätulonsa niin kuin tähänkin saakka. Nyt tulon saavat liikemiehet, jotka pitävät massoitettaisia sikaloita omistamatta monta kertaa multaa muualla kuin kynsiensä alla.

Ed. L u u k k a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kuunteli ed. Aittoniemen puhetta, ei voi muuta kuin todeta, että kylläpä ovat entisen pientalonpoikien etujen puolustajan puheet muuttuneet. Tässähän nimenomaan on kyse siitä, että suurille kanaloille ja suurille sikaloille annetaan etua, jonka edun maksavat sitten omasta pussistaan pienemmät tilat, ja tämä rahahan nimenomaan otetaan pinta-alalisistä pois.

Ed. L o u e k o s k i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Sosialidemokraattien kanta asiassa on ollut hyvin johdonmukainen. Sen sijaan täytyy ihmetellä edustajien Aittoniemi ja S-L. Anttila kannanottoja. Molemmat ilmeisesti tukevat esityksen hyväksymistä. Kuitenkin ed. Aittoniemi sanoo, että suursikalat eivät ole varsi-

naista maataloutta lainkaan. Ed. S-L. Anttila, joka on suursikalan omistaja, on aivan päinvaltaista mieltä, ja ed. S-L. Anttila, joka ajaa esitystä EU-perusteisena läpi, on itse koko EU-järjestelmää vastaan. Tämä osoittaa, minkälainen logiikka teillä on näissä asioissa. Lakiehdotuksen hyväksyminen merkitsee juuri sitä, mitä ed. Luukkainen äskeisessä puheenvuorossaan sanoi.

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Louekoskelle täytyy ensin oikaista, että en omista emmekä omista suurta sikalaa. Olisi ihan toivottavaa, että kun kommentoimme toinen toistemme omistamisia, väitteet perustuisivat tosiasiatietoihin, koska 300 sian sikala ei ole mikään suursikala eikä tämä laki kosketa sitä.

Mutta ed. Louekoskelle haluaisin todeta sen, että tässä eduskunnassahan valmistaudutaan sen varalta, jos Suomen kansa 16.10. päättää EU-jäsenyyteen liittymisestä kansanäänestyksessä myönteisesti. Esityksiähän rakennetaan niin maatalousvaliokunnassa kuin valtiovarainvaliokunnan verojaostossakin siltä varalta. Koska minä itse en ole sitä prosessia kyennyt enkä kykene pysäyttämään, minusta on silloin lähdettävä siitä, että on tunnustettava tosiasiat ja edettävä sen mukaan, että ratkaisu 16.10. jälkeen selviää. Eli ei tässä logiikassa mitään ihmeellistä ole, ed. Louekoski.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ei tässä minunkaan logiikassani ole mitään virhettä. Minä myönnän vielä sen, että totta kai tämä on liian aikainen, siihen voidaan osoittaa kritiikkiä. Mutta ei tässä nyt puhuta pienistä asioista. Kun koko maata ollaan myymässä, tällainen yksi sikalan korvaus ja markkinointi on pieni asia.

Täällä puhuttiin myös siitä, etteivät sovi linjat oikein vanhaan pientalonpoikasyhteisiin; totta kai ne sopivat. Lopetetaan suursikalat ja siirretään sikojen pito-oikeus ja siitä tulojen saanti pienviljelijöille, niin kuin on ollut tähänkin saakka, ja maanviljelijöille, jotka saavat siihen rehun omasta maastaan. Se liittyy silloin maatalouden tukeen, ja teollisuussikalat ja -kanalat pois.

Ed. Korkea-osa (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsillä oleva laki on ollut välttämätön ja on edelleenkin välttämätön, jos Suomi ei liity Euroopan unionin jäseneksi. Sen sijaan Euroopan unionin yhteistä maatalouspolitiikkaa harjoitettaessa tällainen suuria yksiköitä

koskeva lainsäädäntö on mahdollon eikä kerta kaikkiaan sovi siihen järjestelmään, joten se on poistettava.

Kaiken kaikkiaan se kuvaa sitä linjaa, minkälainen on nimenomaan sika- ja kanatalouden asema ja toimintapolitiikka EU:n yhteisessä maatalouspolitiikassa. Näiden tuotantosuuntien kohdalla tavoitteena on ollut ja näyttää olevan edelleenkin meidän olojamme ajatellen erittäin suurten yksiköiden perustaminen, joissa rehuna käytetään monissa tapauksissa kehitysmaista tuotavia rehuja. Tällä tavalla hyvinvointia siirretään hyvin epäoikeudenmukaisesti maapallon köyhiltä alueilta pohjoisen rikkaille alueille. Tämä on EU:n mukanaan tuoma välttämättömyys, joka tulee sen kautta meille. Jos emme liity EU:hun, tämäntapainen laki kyllä aivan välttämättä tarvitaan edelleenkin.

Ed. Koskinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustajien S-L. Anttila ja Korkea-osa puheiden perusteella täytyy pyytää täsmennystä siihen, ovatko he valmiita heti loka-kuun puolivälissä ajamaan ja vauhdittamaan esitystä, jolla nämä markkinointimaksut palautetaan, jos teidän kantanne mukaisesti kansa äänestäisi EU:hun liittymistä vastaan. Tähän tarvitaan tietoa, ja tosiaan tämä järjestely on kovin nurinkurinen. Nämä esitykset ehdittäisiin hyvin käsitellä loka-kuun puolivälin jälkeen, jolloin tiedettäisiin, mikä kansan vastaus perusongelmaan on.

Ed. Mäkipää (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kuuntelee edustajien Sirkka-Liisa Anttila, Korkea-osa ja muiden esityksiä, jotka puolustavat tätä lakia, toteaa, että perustelut ovat kerta kaikkiaan ristiriitaisia. Loka-kuun 16 päivänä järjestetään kansanäänestys. Eduskunnassa ei ole mitään kiirettä käsitellä näitä lakeja. Uskallan väittää, että täällä on myös paljon muita asioita, joita olisi voitu eri valiokunnissa käsitellä.

Hallitus perustelee suurien kana- ja sikatalousyritysten markkinoimismaksulain kumoamista Euroopan unionin jäsenyydellä. Se on suorastaan kansan pettämistä. Ne, jotka vastustavat Euroopan unionin jäsenyyttä, ovat kiireellä ajamassa tämän lain voimaan saattamista. Ei ole ihme, että tavalliset kansalaiset sanovat, että eduskunnassa on entistä enemmän hölmöläisiä.

Ed. Sassi: Arvoisa puhemies! Haluan ensin näkin todeta, että mielestäni keskustelu tuotan-

tosuuntien välillä on täysin turhaa, koska kaikki maksut on tarkoitus poistaa. Eduskunnassa on käsiteltävänä hallituksen esitys n:o 47 laiksi vientikustannusmaksujen poistamisesta, jossa viljan vientikustannusmaksu poistetaan, eli kaikkien tuotantosuuntien osalta luovutaan maksuista.

Jos ollaan jostakin huolestuneita, niin mielestäni ensi sijassa kai pitäisi olla huolestunut siitä, missä määrin maatalous kantaa tämän vuoden sadosta ja tuotannosta ylipääntänsä vientikustannusvastuuta. Tämän asian läpikäyminen olisi mielestäni tarkoituksenmukaista.

Mitä tulee tähän esitykseen suurista sikaloista, täytyy todeta, että meille tyypillistä maatalouspolitiikassa on se, että tilojen kehittyminen on kaikin tavoin pyritty estämään, jotta kyettäisiin pitämään maatalousväestö maaseudulla ja pienillä tiloilla. Mielestäni on luonnollista ja tarkoituksenmukaista, että tilojen kehittyminen sallitaan, koska se merkitsee aina tehokkaampaa tuotantoa ja halvempia kuluttajahintoja. Sen vuoksi meillä on korkeat maataloustuotteiden hinnat, koska tilojen kehittymistä ei ole sallittu. Tämä laki on yksi osoitus siitä.

Sen haluan vielä lopuksi todeta, että jos Suomesta ei tulisi EU:n jäsen, niin nyt kun koko maatalouden vientikustannusmaksurakenne on pantu uusiksi, joudumme erittäin hankalaan ja vaikeaan tilanteeseen. Kyllä siinä on viljelijöillä ihmettelemistä, kun näitä maksuja aletaan jälkikäteen viljelijöitä periä. Täytyy toivoa, että ne viljelijät, jotka kannattavat näiden maksujen poistamista, tekisivät myös aktiivista työtä Suomen EU-jäsenyyden puolesta.

Ed. Louekoski (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Sasin puheenvuoro oli hyvin valaiseva eräässä asiassa, nimittäin siinä, että maatalosta aiotaan nyt jossakin aikataulussa tehdä yrityksiä, jos ymmärsin oikein. Tätä ajetaan nyt sillä tavalla läpi, että poistetaan markkinointimaksut, on poistettu lannoitevero, annetaan velat anteeksi, perintö- ja lahjaverolakia muutetaan niin, että lahjanomaisista kaupoista ei tarvitse maksaa lahjaveroa jne. Kukkaro on aivan levällään jo valmiiksi tilanteessa, jossa rakenteelliset muutokset jäävät tapahtumatta, jos noudatamme MTK:n toivomuksia EU-jäsenenä tapahtuvasta maataloustuen ja ympäristötuen jakautumisesta.

Ed. Sasin puheenvuoro oli hyvin paljastava myös siinä mielessä, että kokoomukselle sopii nyt mikä tahansa tuki ja kuinka suuri tahansa, ettei pääasia teidän mielestänne vaarantuisi. Tai-

taa käydä päinvastoin, että kun ollaan näin pitkälle mielin kielin, niin siinä se vaara juuri onkin.

Ed. Sasi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Louekoskelle haluan todeta, että kyse on nyt maatalouden rasitteiden poistamisesta eli maksujen poistamisesta, ei tuen lisäämisestä. Mielestäni sellainen politiikka onkin oikein, että pyritään pitämään maatalouden tuotantokustannukset mahdollisimman alhaisina ja pyritään todellakin yrittäjämäiseen maatalouteen, koska se merkitsee sitä, että silloin tuotantokustannukset ovat alhaiset ja kuluttajakin saa ruokansa kaikkein halvimalla. Mielestäni se on kuluttajienkin etujen mukainen tavoite. Toivon, että demarit voisivat siinä olla mukana.

Olen voimakkaasti sitä mieltä, että maatalouden tukirakenne on tämä päivänä ylimitoitettu. Tänä päivänä tukeminen tapahtuu ensi sijassa hintatukena eli hinnat ovat erittäin korkeita. Mitä enemmän tukia saadaan pois, sitä terveempää Suomen maatalous on.

Ed. Zyskowiec (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Louekoskelle olisin todennut, että kokoomus on todellakin sitä mieltä, että EU-jäsenyys on todella merkittävä historiallinen ratkaisu. Sen ratkaisun eteenpäin saamiseksi on ihan oikein, että pyritään pehmentämään sitä kiistatonta kielteistä vaikutusta, joka Suomen EU-jäsenyydellä lyhyellä aikavälillä on Suomen maatalouden tilanteeseen juuri tämän päivän näkökulmasta. Olen ymmärtänyt, että myös sosialidemokraatit ja ainakin tasavallan presidentti ovat tässä asiassa samaa mieltä.

Kun ed. Louekoski antaa ymmärtää, että EU-jäsenyys olisi maataloustuottajille näine tukipaketteineen ilmeisesti aikamoinen kultakaivos, niin sekö on syy siihen, ed. Louekoski, että MTK ja suurin osa Suomen maatalousväestöstä kii-vaasti vastustaa Suomen EU-jäsenyyttä?

Ed. Louekoski (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! On eri messun arvoinen asia, minkä takia MTK vastustaa jäsenyyttä. Ilmeisesti tämä vastustusoperaatio on iltalypsyjen äiti. Kun ollaan jokseenkin varmoja, että Suomi liittyy EU:hun (Ed. S-L. Anttila: Ei siitä ole min-käänlaista varmuutta!), niin vastustusta tulee MTK:n taholta vain siitä syystä, että saadaan kokoomukselta kiristetyiksi kaikki ne pennit, jotka vielä ovat jakamatta.

Minä en voi ymmärtää sitä logiikkaa, että maataloudelle annetaan esimerkiksi velkoja an-

teeksi. Mikä ihmeen logiikka siinä on? Totta kai on selvää, että se vähentää maatalouden räsitusta (Ed. Ääri: Se vähentää kaikkien räsitusta!), kun velat saa anteeksi tai kun lahjoittaa tilansa toiselle eikä tarvitse maksaa siitä lahjaveroa. Eihän tässä ole mitään järkeä. Se on vain sellaista rahan jakoa, joka ei kohdistu mihinkään muuhun maaseudun yrittäjäryhmään kuin maatalouteen. Kyllä velkaantuneet kotitaloudet tai maatilat naapurissa oleva autoilija haluaisivat myös osan velkojaan anteeksi. Mikä teidän logiikkanne tässä asiassa oikein on?

Ed. L u u k k a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Sasi puolusteli tätä lakia sillä, että on kuluttajien etu, että tämän kautta saadaan hinnat alas. Kuluttajien etu on päästä eroon yli tuotannosta, ja tällä lailla päinvastoin lisätään yli tuotantoa, koska niiden suurten sikaloiden ja kanaloiden, jotka yli tuotantoa ylläpitävät, ei tämän jälkeen tarvitse siitä edes mitään maksaa.

Kiinnittäisin myös huomiota samaan asiaan kuin ed. Louekoski edellä ed. Sasin puheesta, että kokoomus todella tuntuu yrittävän lahjoa maanviljelijät nyt EU-ratkaisun taakse positiiviselle kannalle eikä ilmeisesti samalla huomaa, mikä tien toisessa päässä on vastassa. Nimittäin itse olen törmännyt viime aikoina moneen yritysjohtajaan, jotka nyt harkitsevat vastustavansa EU:ta juuri siksi, että kotimainen maatalouspaketti on liian kallis. Heidän perusteensa on nimenomaan se, että riittää, että maksetaan EU:lle yksi jäsenmaksu. He eivät ole valmiita siihen, että pitää maksaa vielä toinen jäsenmaksu kotimaahan.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllähän tässä pitkän aikaa on käynyt selville, että Suomelle niin taloudellisesti, työllisyys- kuin turvallisuusmielessä tärkeä kansallinen ratkaisu on muodostunut yhdelle väestöryhmälle, erityisesti sen etujärjestölle MTK:lle rahastustavaksi. EU-jäsenyys on kuitenkin erittäin merkittävä meidän maataloustuottajillemme sikäli, että se takaa tietyn tukiraamin, ennakoitavan tuen, mitä kansallinen maatalouspolitiikka ei enää jatkossa voimavarojen ja velkaantumisen takia pysty tekemään.

Edustaja Sasille on todettava, että nimenomaan tilojen kehittymättömyys ja esteet siinä ovat johtuneet yli tuotannosta, jonka rajoittamiseksi on luotu kiintiöjärjestelmä. Nyt nimenomaan tässä viljakysymyksessä, kun viljantuot-

tajiltakin poistettiin markkinoimismaksut, kiintiöjärjestelmä merkitsee nimenomaan sitä, että kun tuli yli miljardi kiloa ekstraä yli tuotantosatoa ja viljavaraostossa on toista miljardia kiloa lähinnä rehuviljaa vielä hoitamatta — jonka me joudumme kansallisesti hoitamaan, koska se on meidän vanhakantaisen maatalouspolitiikkamme seurausta ja EU on siihen täysin syytön — ja kun maataloustuottajat, lähinnä viljantuottajat, ovat voineet vapaasti rahastaa poistaen markkinoimismaksu kertaa satomäärän, jonka me veronmaksajat ja toisaalta kotieläintuottajat joudumme hoitamaan, niin tämä on myös maatalouden sisäinen ongelma samoin kuin oikeudenmukaisuuskysymys valtiontalouden ja kustannustensa osalta. Tähän ette ole vastanneet.

Ei maidontuottajilla ole ollut mitään mekanismia, jolla he olisivat voineet esipaketoida esimerkiksi vuonna 1994, johon kaikki nämä teidän EU-jäsenyydellä perustellut kustannusten poistot liittyvät. Eihän Suomi nyt ole EU:n jäsen. Kuitenkin tämä ongelma, jolla kustannuksia pienennetään, esimerkiksi viljan yli tuotanto-ongelma, jää meidän hoidettavaksemme. Se on erittäin kipeä ja vaikea ratkaisu, ja siihen pitäisi, ed. Sasi, juuri hakea ratkaisua niin, että tuottajat, erityisesti viljantuottajat, eivät pääse karkuun siitä laskusta, jonka he aiheuttavat.

Ed. K o r k e a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Louekosken puheenvuorossa tuli esille, että nyt oltaisiin poistamassa tai antamassa anteeksi maatalouden velkoja. Sellaista lakia minä en ole havainnut täällä enkä missään esityksiä. (Ed. Luukkainen: Verojaostossa juuri käsitellään!) — Ei siellä ole semmoista käsiteltävänä.

Mitä tulee tähän asetelmaan, jossa sisäistä jakoa muutetaan, on ihan selvää, että jos tämä laki nyt menee läpi, mitä tässä esitetään, ja sen jälkeen Suomi ei tule EU:n jäseneksi, sisäinen tasapaino muuttuu. Se ei varmasti ole oikein. Mutta päinvänselvää on, että kun meillä on olemassa pohjalta lainsäädäntö, jossa maatalouden oma vientivastuu on määriteltä, viennin markkinoinnisen kustannukset on maatalouden piiristä kannettava ja se tuottaa takaisin lannoiteveron ja muita vastaavia markkinoimismaksuja. Minusta sellainen ajattelu, että nämä nyt poistettaisiin eivätkä ne tule takaisin, on täysin tuulesta temmattu.

On tietysti syytä kysyä, ovatko ajoitukset nyt oikein, mutta toisaalta maatalouden pitäisi voida valmistautua ja varautua jäsenyyteen, jos sellainen toteutuu. Kaiken kaikkiaan tästä voidaan

tehdä se johtopäätös, että valmistautumisaika, kun ollaan menossa tällaiseen yhtäkkiseen hintarysäytykseen, on aivan liian lyhyt ja johtaa melkoiseen kaaokseen. Eli parasta olisi lykätä, jos jäsenyyttä ajateltaisiin, sekin paljon pitemmälle eteenpäin.

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen todella pitänyt ed. Louekoskea kokeneena ja vastuullisena kansanedustajana. Siinä mielessä ihmettelen suuresti, että te tulkitsette nyt velkojen verovähennysoikeutta niin, että annetaan lahjaksi, vapautetaan tai annetaan velkoja anteeksi. Eihän tästä ole kysymys. Kysymyksen on saman tyyppisestä järjestelystä, joka uudessa metsäverolainsäädännössä on mahdollista, eli maatiloiden, peltoiden ja investointien aiheuttamien velkojen lyhennyksistä on mahdollisuus mahdollisessa EU-jäsenyydessä saada verovähennysoikeus siten, kun lainsäädännössä asiaa tarkemmin säädellään.

Eli kysymys ei ole mistään anteeksiannosta. Minä kyllä todella vetaon vakavasti sen puolesta, että tässä salissa löytyisi jonkin asteinen konsensus, kun EU-kysymystä maatalouden ja elintarviketalouden osalta käsitellään. Voidaan olla varmoja, että juuri tämän tyyppisellä keskustelulla varmasti rakennetaan luottamusta tämän talon ulkopuolella elintarviketalouteen. Paras keino sitä luottamusta rakentaa on käydä juuri tämän tyyppistä keskustelua, kun täällä nyt käydään. Kansakunnan, joka haluaa integroitua, niiden jotka haluavat, pitäisi kantaa entistä suurempi vastuu siitä, että täällä ollaan yhteisymmärryksessä.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan ed. Louekoskelle todeta, että nämä viime vuodet eivät ole oikeastaan olleet mitään muuta kuin tukien jakamista. On jaettu pankkitukea, otan klassisen STS-esimerkin; on jaettu yrityksille tukia, Eka on yrityssaneeraus- ja pankkituen kautta joudumme näitä laskuja maksamaan. Eli tässä on kyllä joka taholle jaettu rahaa, ja täytyy sanoa, että ehkä tolkuttomassakin määrin.

Maatalouden osalta tietysti ongelma on se, että kaikki ovat yksimielisiä — ymmärrän, että sosialidemokraatitkin — siitä, että maatalous joutuu sopeutumaan. Ja sopeutumisajalle tarvitaan erilaisia tukijärjestelmiä, koska maatalouden kustannukset eivät yhden päivän aikana ale, vaan suhteellisen hitaasti. Toivon tietysti, että mahdollisimman nopeasti kuitenkin.

Maatalouden perusongelma tietysti on se, että kun on taattu tietty hinta, on kannattanut tuottaa ylituotantoakin, kun hintamekanismi ei toimi. Sanon, että tietysti idealimalli kaikessa yritystoiminnassa on se, että hinnalla säädellään sitä, mitä kannattaa tuottaa ja millä kustannuksella kannattaa tuottaa. Mutta kun meillä hintamekanismi maataloudessa ei ole toiminut, on jouduttu mahdollisiin ongelmiin tästä syystä.

Ja valitettavasti EU ei ratkaise meidän maatalouspolitiikkamme ongelmia. Mutta kuluttajana kuitenkin uskon, että se ravistelee niin paljon maataloutta, että pitkällä tähtäimellä kaikkien sopeutuspakettienkin jälkeen päädyimme kuluttajan kannalta edulliseen ratkaisuun, kun maatalouspolitiikkaa sopeutetaan.

Lopuksi, arvoisa puhemies, kysyisin ed. Louekoskelta, onko hän valmis suostumaan tasavallan presidentin vetoamukseen siitä, että pyrittäisiin rakentamaan kansallista konsensusta niillä suuntaviitoilla, mitä tasavallan presidentti Tampereella viime lauantaina esitti.

Ed. R e n k o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin puuttuisin ed. Louekosken kannanottoon maatalouden velkojen verovähennysoikeudesta. Oikeusministeriön kanta tänään verojaostossa oli se, että se on verrattavissa yrityssaneerauslakeihin ja velkasaneerauslakeihin, ja se piti mahdollittamana, että voidaan olla molemmissa tuuteissa ottamassa tukea.

Ensinnäkin maatalouden harjoittajat ovat erittäin vähän hakeneet siinä vaiheessa velkasaneerasta, jota muut yritykset ja yksityiset ovat hakeneet. Tässä suhteessa on poissuljettu, että ne olisivat päällekkäisiä.

Sen sijaan siinä kävi ihan selvästi ilmi se, että tässä on kansalaisten oikeudenmukaisesta kohtelusta kysymys. Ihmettelen, että ed. Louekoski, joka on tunnettu juristi ja asiantuntija tässäkin talossa monessa asiassa tällä sektorilla, voi tällä tavalla nähdä, että joku ihmisryhmä ajetaan kuluiin, eikä voida ajatella, etteikö siirtymävaiheessa, vallankin kun tulot tipahtavat monta kymmentä prosenttia, heitä tultaisi myös vastaan. Se on sitten eri asia, että kun laki tulee tänne käsitteilyyn, niin voimme kiistellä, onko raja markkamääräisesti oikea tai ei ja olisiko siinä miettimisen paikka. Mutta periaatteessa on kysymys kansalaisten oikeudenmukaisesta käsittelystä.

Ed. L u u k k a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustajat Korkea- ja Sirkka-Liisa Anttila molemmat edellä kertoivat, että

maatalouden ja maatilojen velkaleikkauslaki ei olisi mikään anteeksiantolaki. En tiedä, onko täällä joku toinenkin laki käsittelyssä samasta asiasta, mutta ainakin sen velkaleikkaukslain, mikä meillä on tällä hetkellä valtiovarainvaliokunnan verojaostossa, joka koskee nimenomaan maatilojen velkojen leikkausta, valtiontaloudellinen vaikutus on noin 260 miljoonaa, eli valtiolta jää näin paljon tuloja saamatta. Eli kyllä siinä silloin on kyse tietyntylaisesta avustuksesta ja anteeksiannosta.

Mitä tulee asiaan, josta ed. Renko puhui, mahdollisista tupala-avustuksista, niin käsitykseni vahvistui tänään verojaoston asiantuntija-kuulemisessa sen suhteen, että tupla-avustukset ovat myös mahdollisia siten, että tässä velkaleikkauslaissa on kiinteä päivämäärä ja velkasaneeraus saattaa olla samanaikaisesti voimassa tai se ajoittuu niin, että nämä menevät päällekkäin. Syy, miksi ei vielä ole tietoa maatilojen useammasta velkasaneerauksesta, on se, että tiedot kertyvät niin hitaasti. Sehän meille kävi selvästi ilmi. Siksi ei vielä tiedetä eikä välttämättä pystytä jatkossakaan erottamaan, mikä on nimenomaan maataloutta ja mikä on joku muu yritys. Mutta pelättävissä on, että tämän kautta tulee tupla-avustus eli velkaleikkaus pannaan velkasaneerauksen päälle. Näitä ei kontrolloida, ellemmme ole täällä tarkkoja lain suhteen.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Sasi osui varsin nappiin todetessaan, että tästä eduskunnasta on tullut eräänlainen tukienjakoaautomaatti. Hän olisi voinut vielä terävöittää äskeistä ilmoitustaan sillä, että lisäksi me jaamme lähinnä japanilaisten hankkimia rahoja, joita olemme vipanneet tähän automaattiin käytettäväksi.

Ed. Korkea-aho käytti hyvin mielenkiintoisen puheenvuoron, kun hän asetti aikataulun kyseenalaiseksi. Nyt olisikin erinomaisen hyvä, että hallituspuolueet ilmoittaisivat, mitkä ovat ne erityiset syyt, jotka pakottavat käsittelemään tämän nimenomaisen käsittelyssä olevan lakiesityksen ja mietinnön ennen 17.10. tänä vuonna; mitkä ovat ne erityiset perustelut.

Ed. Louekoski (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Menemättä yksityiskohtiin — maatalouskeskustelussa on muutama mielenkiintoinen piirre. Minä en voi välttää kiusausta, niin että kysyn kokoomukselta: Koska te olisitte käyttäneet tämän kaltaisia tukipuheenvuoroja kuluttajan, palkansaajan tai muun pienyrittäjän

puolesta, kun te nyt puhutte maataloudesta? Koska? Ei tule mieleen, vaikka kokemus tässä salissa minullakin on aika pitkä.

Verotuksesta puheen ollen, te olette olleet mukana vapauttamassa metsätulon käytännössä verosta. Ja siihen viitaten nyt maatilatalouskin vapautetaan verosta. Velkasaneeraus, johon keskustelussa on viitattu, on aivan erikseen mittojen mukaan muusta velkasaneerauksesta poiketen tehty maatilataloudelle. Se ei riitä, nyt leikataan velkoja. Minulla on edessäni kolmas verovapausesitys, hallituksen esitys n:o 174, joka vapauttaa perintö- ja lahjaverosta lahjaluontoiset luovutukset.

Elintarviketalouden kannalta talousvaliokunnan saamien selvitysten ja asiantuntijalausuntojen mukaan Suomelle on edullista liittyä Euroopan unioniin.

Mitä tulee presidentti Ahtisaaren vetoomukseen kansallisen konsensuksen aikaansaamisesta maatilatalouden ja yleensä maatalouselinkeinon vaikeuksien hoitamisessa, me olemme siinä mukana. Siitä ei ole mitään epäilystä.

Me emme ole kuitenkaan mukana sellaisessa tolkkutomassa rahan jakamisessa, jota te olette harjoittaneet tänä vuonna jo ikään kuin valmiiksi. Sitten tulee erikseen EU:n tukipaketti. Pääministerihän on kehdannut sanoa eduskunnankin edessä, että maataloustuki on 4,5 miljardia. Tämän vuoden budjetissa se on lähes 19 miljardia.

Ed. Zyskiewicz (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnä kiinnittäisin erääseen menettelylliseen seikkaan huomiota. Kun ed. Väyrynen tv-keskustelussa viittasi eduskunnan ulkoasiainvaliokunnassa käytettyihin asiantuntijalausuntoihin, siitä nousi kauhea haloo. Nyt täälläkin keskustelussa ed. Luukkainen esimerkiksi referoi verojaoston asiantuntijoiden esittämiä lausuntoja eikä sitä tunnu kukaan pitävän mitenkään omituisena asiana.

Mitä tulee tähän itse asiaan, niin on ymmärrettävää, että maatalouden tukipaketin yksityiskohtaisesta sisällöstä on erimielisyyttä. On ymmärrettävää, että sosialidemokraateilla on tarvetta täysimääräisesti hyödyntää tämä tilanne tehdäkseen omaa propagandaansa maatalousvastaisuudellaan. Mutta toivoisin ed. Louekoski, että sosialidemokraatitkin voisivat erään faktan myöntää, ja se on se, että Suomen maatalous joutuu EU-jäsenyyden myötä lyhyellä aikavälillä sellaiseen sopeutumiseen ja sopeutumistilanteeseen, johon mikään muu elinkeino ei samalla tavoin joudu. Sen vuoksi on aivan perusteltua,

että tarvitaan erityinen tukipaketti, erityiset järjestelyt, erityiset pehmennykset tämän asian hoitamiseen.

On demagogiaa kysyä, miksei ole työttömille tukipakettia tai miksei ole muille maaseudun yrittäjille tukipakettia. Ei EU-jäsenyys alenna välittömästi heidän tulojaan siten kuin se alentaa maataloudessa, ja tilanne tulee näkymään kuluttajien eduksi siinä, että kuluttajat saavat EU-jäsenyyden myötä alempia kuluttajahintoja.

Vielä toistan sen kysymyksen, ed. Louekoski, että jos EU-jäsenyys näine pehmennyksineen olisi niin edullista maataloudelle kuin annatte ymmärtää, niin olisi hyvin vaikeasti ymmärrettävissä, että MTK ja suurin osa maataloudessa työskentelevistä ja siitä elantonsa saavista vastustavat todellakin Suomen EU-jäsenyyttä.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On syytä voimakkaasti todeta, että sosialidemokraatit ymmärtävät erittäin hyvin, että maataloudelle tulee EU-jäsenyydessä sopeutumisen tarvetta ja että erityisesti sen rakenteelliseen kehittämiseen tarvitaan kansallista yhtenäisyyttä ja erityisesti voimavarojen suuntaamista niin, että maaseutu ja maatalous pärjää. Mutta kysymys on vaan nyt siitä, että EU-sopimuksen lisäksi poliittisesti MTK-johtoisen hallituksen rakentama rahastuspaketti ei turvaa kumpaakaan näitä asioita. Ensinnäkin se on mitoituksestaan väärä. Se on 5 miljardia markkaa ekstrapäätöksessä, jossa 70 miljardia velkaannutaan. Toisaalta se suuntautuu väärin. Se ei ota tulevaisuuden haasteita vahvistavia otteita esimerkiksi luonnonmukaisen tuotannon suhteen, ja se menee hyvin pitkälti vanhakantaisiin rakenteisiin. Se ei esimerkiksi suosi tehokkaasti tilojen hoitavia riittävällä tavalla jnp. Yksityiskohittiin mennään varmasti eri lakien myöhemmässä käsittelyssä.

On totta, että on erikoista se tapa, millä hallitus kohtelee ja pohtii muita asioita. 500 000 työttömän ja sosiaaliturvan heikennysten kärsimät ihmiset eivät ole olleet hallituksen yöunia häiritsemässä.

Toinen asia on, että pienyrittäjien osalta on tullut hyvin paljon ihmettelyä eri väestöryhmien erilaisesta kohtelusta. Pienyrittäjien lomarahaa 50 miljoonaa poistettiin säästötoimenpiteiden vuoksi viime vuonna samaan aikaan, kun maatalouslomittajille annettiin 300 miljoonaa lisätalousarviolle lisää rahaa. Pienyrittäjillä ei ole edes työttömyysturvaa tässä maassa. Samaa aikaan te olette esittäneet lain, jossa kasvihuoneviljelijät

ja omenanviljelijät voisivat vapaasti päättää lopettaa, ei mitään aktiivista haastetta kehittää, vaan lopettaa, ja lain mukaan maksimikorvaus on 500 000 markkaa rahaa. Voi kysyä, millä tavalla tämä on tulevaisuuden haasteisiin vastaamista. Tämä on sitä vanhakantaista maatalouspolitiikkaa: jaetaan rahaa ihan niin kuin meillä olisi sitä vielä.

Ed. S-L. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä todella tulen surulliseksi, kun kuuntelen tätä keskustelua. Toivoisin, että sosialidemokraatit pysähtyisitte tällaisen yhtälön eteen: palkansaajilta esitettäisiin leikattavaksi tuloja yhden yön aikana 25—60 prosenttiin. Tämä on valitettavasti se tuloleikkuri, joka leikkaa maataloutta tämän kansallisen sopeutuspaketin jälkeen. Kysyisin, minkälaisia toimenpiteitä te silloin vaatisitte.

Kaikki se keskustelu, joka tässä salissa on tänään käyty erityisesti sosialidemokraattien suunnalta, vahvistaa sitä käsitystä, että Suomi ei kerta kaikkiaan poliittisesti ole kypsä yhdentymään. Eihän sellainen maa voi integroitua kokeen kilpailuun, jonka kansanedustajat ovat tukkanuottasillaan keskenään siitä, miten Suomen elintarviketalous jäsenyydessä järjestetään. Siis minusta tämä on osoitus siitä, että me yksinkertaisesti emme ole kypsiä siihen yhdentymiseen, mitä nyt täällä on suunniteltu. Tätä taustaa vasten tämä täällä käytävä keskustelu ei mitään muuta kuin asettaa entistä enemmän väestöryhmiä vastakkain. Sekään asia ei paranna mahdollisuksiamme yhdentyä, ja tässä asiassa on kunnostautunut erityisesti ed. Rajamäki. Siis me emme tätä maata sillä kehitä, että me vertaamme pienyrittäjiä, vertaamme palkansaajia ja erilaisten ihmisten etuja. Se on sitä kateuden politiikkaa, hyvät kollegat, joka ei varmaan rakenna.

Ed. P u l l i a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustajien Sasi ja Zyskovicz puheenvuoroista on saanut sellaisen vaikutelman ikään kuin näillä ennakkoilla toimenpiteillä ja neuvottelutuloksella yhdistettynä kansalliseen tukipakettiin voitaisiin Suomen maatalous EU-jäsenyytilanteessa pelastaa, ja näinhän ei tapahdu. Näinhän nimenomaan ei tapahdu. Kun lopputulos on tämä, niin silloin aivan oikein, demarit ovat aivan oikeassa, tämä on liian kallista peliä lopputulokseen nähden. Tätä ei veronmaksajan kukkaro kestä, vielä kun ne ovat lainarahoja ja ulkomailta otettua lainavarallisuutta, joka joskus yritettäisiin maksaa takaisin.

Ed. Luukkainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ed. Zyskowitz edellä väitti tai vihjaisi siihen suuntaan, että lörröttelen täällä asiantuntijalausuntoja, joita on valiokunnassa kuultu, niin haluan oikaista eduskunnan pöytäkirjoihin, että minun oli pakko oikaista, kun hallituspuolueen kansanedustaja Renko esitti asiantuntijalausunnoista kommentteja tai käytti niitä perusteena hyvin tarkoitushakuisesti, eli oli todella pakko oikaista se, mitä asiantuntijat ovat sanoneet ja mitä eivät.

Ed. Saario (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Olin hieman yllättynyt, että ed. Luukkainen, joka monasti on esiintynyt varsin erinomaisten havaintojen tekijänä, suvaitsi ottaa joutessaan näin helpon maalin. Kysymyshän on siitä, että markkinointimaksut ja yleensä, voisiko sanoa, tällainen raskaasti systeemiin sidottu maatalous elää nyt viimeisiä aikojaan. On varsin luonnollista, että kun Suomi on siirtymässä kohti sellaista järjestelmää, jossa markkinat tulevat nykyistä huomattavasti enemmän määrittelemään maatalouden elinolosuhteita, puretaan myös sellaista lainsäädäntöä, joka itse asiassa — ed. Luukkainen ja monet muut, jotka olette kiinnostuneet tästä asiasta syvästi — on johtanut siihen, että suomalainen maatalous on tehty kannattamattomaksi. Se on tehty raskaaksi viljelijälle. Suomalainen viljelijä ei ole saanut osaamisestaan hyötyä. Se hyöty on valunut jonnekin muualle. Älkää käyttäkö näin halpoja epäluulon herättämisvälineitä!

Ed. Rajamäelle on pakko sanoa, että tarvittaisiinko vielä 50 000 työtöntä lisää maatalouden piiristä. Jos kohta maatalouspolitiikka monessa mielessä menneinä vuosina on ollut epäonnistunut, ei tässä viimeisessä tilanteessa, jolloin yritämme siirtää sen jollakin tavalla ja selviytymiskykyisenä tulevalle ajalle, pitäisi ampua sen kylkeen tällaista torpedoa.

Sisäasiainministeri Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Kuuntelin erityisesti edustajien Louekoski ja Rajamäki puheenvuoroja tässä keskustelussa, eikä voi tulla muuhun lopputulokseen kuin siihen, että joutuu olemaan todella surullinen niistä äänenpainoista, mitä sosialidemokraattien suilla keskusteluun on esille tuotu.

Ed. Louekoski yrittää vielä ilmeisesti julkisuuteen rakentaa jonkinlaisen mielikuvan siitä, että EU:n jäsenyysvaikutus olisi joillekulle muille elinkeinoille samanlainen, kuin se on elintarvike-

taloudelle. Näinhän, herra paratkoon, ei suinkaan ole, vaan se muutos ja murros on erittäin raju ja radikaali, joka kohtaa maataloutta ja elintarvikesektoria. Tai ed. Rajamäki sanoo, että ”juu juu, toimia täytyy, mutta mitta on väärä, 5 miljardia liikaa”, jos oikein ymmärsin hänen loგიikkansa äsken.

Tämäntapaisten keskustelun käyminen entisestään johtaa siihen vastakkainasetteluun, joka nyt on jo kärjistynyt jäsenyyskysymyksen tiimoilta. Mielestäni surullista kuultavaa ja, niin kuin ed. S.-L. Anttila aivan oikein ilmaisi, joutuu epäilemään ja kyselemään, onko meillä valmius ottaa vastuuta niistä ongelmista, joita myönteinen kanta EU-kysymyksessä tullessaan tuo.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On pakko jatkaa pikkuisen vielä keskustelua. Ministeri Pekkarinen oli aivan oikeassa: Mitään muuta elinkeinonhaaraa ei EU-jäsenyys koettelisi niin rajusti kuin maataloutta. Ongelman ydin on siinä, että neuvottelutulos on niin keho, että näillä kansallisilla tukitoimenpiteillä ja operaatioilla ei pystytä maataloutta pelastamaan. Siinä on se kupletin juoni, eli sitä on nyt, kun neuvottelut ovat takanapäin, on turha ähistä. Tämä ei tällä hommalla parane. Sen takia ainoa oikea vastaus on ei EU-jäsenyydelle! (Ed. Zyskowitz: Ääni oli Pulliaisen ääni, mutta Väyrysen sanat!)

Ed. Rajamäki (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiaan kansallisen tukipaketin lait tulevat tänne asiaan ja pääsemme yksityiskohtaisemmin analysoimaan niitä.

Haluan vielä ministeri Pekkariselle korostaa, että niin elintarvikeellisuuden kuin maatalouden sopeutuminen tulee tarvitsemaan tukea. Eivät kai meillä muuten EU-sopimuksessa hallitus ja Bryssel olisi sopineet tiettyjä mittasuhteita, joissa myös kansainvälinen sitoutuminen on mukana. Sen lisäksi mekin pidämmeärkevänä ja tarpeellisenatiettyjä kansallisia tukia, mutta ei niin, että Maatilatalouden tutkimuslaitoskin on todennut, että EU-hinnoin, EU-kustannuksiin, on yli 2 miljardia ilmaa. Kyllä on väärin suunnattua ja korkeata tukea tässä taloudellisessa tilanteessa, jossa todella ovat myös kansalaiset ja veronmaksajat huolissaan siitä, miten itse tulevat pärjäämään tässä maassa.

Se totuus tietysti pelottaa, ja totuus on teille vaikea monessa suhteessa. Erityisesti kotieläintuottajien asema on nyt ongelmallinen nimittäin. Sen takiahan tässä keskustelussa heistä alettiin

ensiksi puhua, koska sianlihan- ja viljantuottajat on markkinoimismaksusta jo vapautettu. Kotieläintuottajien osalta nimittäin EU-neuvottelutavoitteet eivät olleet sitä, mitä eduskunnassa haluttiin. Maidontuotanto- ja maakiintiö on alle nykyisen tuotannon tason. Tämä aiheuttaa jo tietyn ongelman rakennekehityksen kannalta, miten tästä päästään eteenpäin. Nyt kun vapautetaan tuottajia sianliha- ja viljapuolelta ylituotannon hoidosta, veronmaksajat ja kotieläintuottajat katsovat kyllä toisiinsa ja tyhjiin lompakoihinsa.

Ed. Vuorensola: Arvoisa puhemies! Minä haluaisin palata varsinaiseen aiheeseen. Siitä on nyt erkaannuttu tässä keskustelussa aika kauas. Keskustelu kuvastaa ”kansallista yhtenäisyyttä” varsin hyvin.

Laki, joka nyt on käsittelyssä, on aikoinaan säädetty nimenomaan sen takia, että meille oli muodostumassa rehutehtaiden ja meijereiden yhteyteen suuria kotieläinyksiköitä. Sitä varten tämä lainsäädäntö aikoinaan tehtiin, ja sillä esitettiin nimenomaan ne ylisuuret yksiköt, joita oli syntymässä. Tämänhetkinen maatalouden ja ennen muuta kotieläintalouden rakenne on semmoinen, että puhuminen ylisuurista yksiköistä on suurta valhetta. Suomessa sellaisia yksiköitä tällä hetkellä ei ole. Se on tosiasia. Verratkaapa meidän yksiköidemme kokoa mihin tahansa Euroopan maan yksiköihin.

Tämän lainsäädännön poistaminen olisi ollut minusta aiheellista jo aikaisemminkin siitä syystä, että meillä on kiintiöjärjestelmä, meillä on eläinlukuun perustuva tietyntyylinen kiintiöjärjestelmä. Tälle ei minusta ole ollut aikaisemmin mitään perusteita, vaan se on syytä senkin takia jo poistaa.

Tällä hetkellä maatalouden markkinointivastuun maksavat kokonaan viljelijät. Tällä hetkellä valtion osuus on tästä eteenpäin nolla. Minä olen ymmärtänyt niin, että kun tämä lakiesitys on tänne tuotu, maksun poistaminen, se on osa sitä sopeutumista, joka mahdollisessa EU-jäsenyydessä tarvitaan. Näin sitä kai pitää perustella.

Sen sijaan se, minkä voisi tässä asiassa heittää keskusteluun vielä, jos halutaan, on se, että jos meillä olisi käytettävissä se markkinointirahastomalli, jonka hallitus aikoinaan esitti ja joka myöhemmin eduskunnassa kaatui, tämän tyyppinen lainsäädäntö voitaisiin muutoinkin poistaa ja noudattaa vain markkinointirahaston päätöksiä.

Ed. Aittomies: Rouva puhemies! Olimme eilen Parkanossa työllisyysseminaarissa. Siellä oli muun muassa ed. Lindroos. Siellä keskustelun aikana levisi sellainen talvisodan henki väkeen ja todettiin, että jos tällaista konsensusta voidaan jatkaa, tällä yhteiskunnalla on jotakin tulevaisuutta edessään. Siellä oli katkeria työttömiä paljon. Heidän näkemyksissään oli myös samanlainen suuntaus.

Minä kuitenkin epävirallisessa keskustelussa totesin, että ”odotakaas kun päästään eduskuntaan ja saadaan huomenna jostakin siansaparosta vähän kiinni, sama meteli on liikkeellä kuin aikaisemminkin.” Työtön, veronmaksaja ja maajussi ovat vastakkain verisesti, niin kuin sosialidemokraattien taholta on taas tänäkin päivänä tehty. Tässä on konsensuksen hyminä, jota yhteiskunnassa pitäisi olla, että revitään koko ajan rikki sosialidemokraattien taholta, kun on vähänkin mahdollisuutta.

Maatalous ei tässä ratkaisussa Euroopan unionin suhteen saa läheskään sitä, mikä takaa maanviljelijän tulevaisuuden. Siitä huolimatta täällä yritetään valheellisilla esimerkeillä puhua mm. lainojen anteeksiannosta ja muuta, jotta saataisiin kansalaisten näkemyksiin sellaisia asioita, jotka eivät ollenkaan pidä paikkaansa, ja vastakkainasettelua yhä pahemmaksi. Onko tämä, sosialidemokraatit, konsensusta vastuullisen puolueen taholta vai mediapeliä ja propagandaa?

Sisäasiainministeri Pekkarinen: Arvoisa puhemies! En malta vielä olla sanomatta muutamaa sanaa yhtyen ihan siihen, mitä ed. Aittomies äsken oikeastaan jo esille toi. Yhtyen siihen toiveeseen, jonka olisi voinut kuvitella ja toivoa realisoituvan tässäkin keskustelussa, siihen, että tällainen konsensushenki tässä erittäin vakavassa ja vaativassa tilanteessa eduskunnassa olisi löytynyt.

Meillä on vielä, totta kai, aikaa monen EU-pakettiin kuuluvan lain käsittelyyn tässä salissa. Nyt kyllä vetoaisin sen puolesta, että ainakin jatkossa konsensus edes karkealla linjalla voisi löytyä salin eri puolilta.

Paraikaa on valmistumassa Suomen Akatemian rahoittama, Tampereen yliopiston piirissä tehtävä tutkimus siitä, mitä tapahtuu näillä premisseillä, näillä lähtökohtatiedoilla, mitä nyt on tiedossa kansalliseksi ja EU-maatalousratkaisuksi, miten se malli kohtelee erityyppisiä alueita, erityyppisiä maakuntia, eri tyyppisiä seutukuntia. Kertomatta sen tutkimuksen tuloksista laa-

jemmin julkisuuteen, koska se ei ole vielä julkistettu, minä sanon ihan vain, että se on todella raju muutos, murros. Se on todella raju kohtelu, jonka kohteeksi maatalous joutuu erittäin laajoissa osissa Suomea näillä lähtökohtaotettamilla, jotka nyt ovat jäsenyyden pohjana. Kun tämän tyyppistä tutkimustietoa tulee julkisuuteen, maakuntiin, elintarviketalouden piiriin, ja sen jälkeen vielä kuullaan niitä äänenpainoja, mitä täällä ed. Rajamäki ja ed. Louekoski ovat esille tuoneet, kyllä jäsenyyshomman hoitaminen riittävällä konsensuksella käy päivä päivältä yhä vaikeammaksi ja vaikeammaksi. Kenen etuja se sitten palvelee?

Ed. Hassi merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Louekoski (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! En muista suoralta kädeltä, mutta nyt minulla on tilaisuus asia tarkistaa, onko ministeri Pekkarinen EU-jäsenyyden kannalla vai ei. Ed. Sirkka-Liisa Anttila, joka on keskusteluun aktiivisesti osallistunut, on vastaan. (Ed. S-L. Anttila: Kyllä!) Kuinka te voitte sitten puhua siitä, että näissä oloissa tarvittaisiin jäsenyydestä johtuvia pehmentäviä toimenpiteitä maatalouden vaikeuksissa? Tästähän koko asetelma johtuu, että teidän puolueenne johtaman hallituksen pääministeri on kieltäytynyt kerta toisensa jälkeen, vaikka sitä on häneltä tässäkin salissa kysytty, kertomasta, mikä hänen kantansa on tähän jäsenyyteen.

Nyt pikku hiljaa, viimeksi Berliinistä, kansainvälisten tietotoimistojen kautta on kiirinyt uutisia, että hän on ottanut selvän kannan EU-jäsenyyden puolesta. Tämä on eräs seikka, jonka takia ei ole päästy puusta pitkään keskusteltaessa siitä, minkälaisia tukipaketteja voidaan rakentaa kansallisin voimin yhden jäsenyydestä kärsivän elinkeinolohkon tueksi. Tämähän on se peruskysymys. Lieneekö tälläkään hetkellä aivan selvää, mitä keskustan ministeriryhmä tekee asiassa?

Sisäasiainministeri Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Hallitus on yksimielisesti saattanut eduskuntaan omat esityksensä myös pakettiin liittyen.

Minä sanon suoraan, että minusta on aika lapsellista se, että joku edustaja tulee joka päivä vaatimaan jokaiselta ministeriltä erikseen lupauksen, että nyt varmasti edelleenkin tänä päi-

vänä olemme Euroopan unionin jäsenyyden kannalla jnp. Ed. Louekoski, sitä ette tule meiltä saamaan. Ainakaan minä en tule siihen menemään, että minä olisin teille velvollinen joka päivä kertomaan sen, että olen edelleen Euroopan unionin jäsenyyden kannalla. Näin ei tule tapahtumaan tänä päivänä eikä tästä edespäin. Niillä foorumeilla, missä on ollut paikallaan ottaakin kantaa, olen sen tehnyt ja otan, mutta en joka kerta ole velvollinen sosialidemokraateille vannonaan, että olen edelleen Euroopan unionin jäsenyyden kannalla.

Puhemies: Muistanemme, että kyseessä on ehdotus laiksi suurilta kana- ja sikatalousyrityksiltä kannettavista markkinoimismaksuista annetun lain kumoamisesta.

Ed. Rönholm: Rouva puhemies! Tämä liittyy oleellisesti maatalouskysymykseen ja sen tulevaan hoitamiseen mahdollisessa EU-jäsenyydessä.

Uskottavammalta tuntuisi solidaarisuuden vaatimus keskustan riveistä, jos teillä olisi vastaavanlaista hyvää tahtoa muita elinkeinoja kohtaan. Kun vertaa tuotannon arvolla rakennusteollisuutta ja maataloutta, ne ovat kuta kuinkin lähellä toisiaan. Vuonna 1993 rakennusteollisuuden liikevaihto väheni 7 miljardilla markalla 15,5 miljardiin markkaan. Tuo teollisuus tuotti 2,6 miljardia markkaa tappiota eli 15,2 prosenttia liikevaihdosta. Työllisyys putosi 28 000:sta 9 000:een. Elinkeinon velat ovat 87 prosenttia, ja työttömyysaste on yli 40 prosenttia. Jos teillä olisi sydäntä samanlaisella tavalla näitä onnettomia ihmisiä ja yrittäjiä kohtaan, vetoomukset maatalouden puolesta tuntuisivat jollain tavalla paremmin uskottavilta. Solidaarisuuden pitää perustua asioihin ja olosuhteisiin eikä luokkakantaisuuteen, jos sellaista toivotaan.

Sen vuoksi haluaisinkin kuulla ja nähdä kantoja myös näitten vaikeuksiin jo joutuneitten elinkeinojen pelastamiseksi ja siellä toimivien ihmisten hädän lievittämiseksi. Tähän asti tilanne on ollut aivan, ikävä kyllä, päinvastainen. Näitä vain on saneerattu ja leikattu ja työpaikkoja viety.

Ed. Laakso: Rouva puhemies! On mielenkiintoista aina ennen vaaleja seurata tätä sosialidemokraattien ja keskustan välistä kädenvääntöä maatalouspolitiikasta. Sen jälkeen kun vaalit on pidetty, niin sitten yhdessä useimmiten sulassa

sovussa SDP ja keskusta ovat hoitaneet maatalouspolitiikkaa, josta konkreettisena esimerkkinä on nykyisin voimassa oleva maataloustulolaki.

Muistuttaisin siitä, että SDP:n johto väitti EU-ratkaisua valmisteltaessa EU-jäsenyyden merkitsevän kokonaan sitä, että erilaisista maatalouden tukiaisista päästään eroon. Mitä nyt on tapahtumassa? Me joudumme osana neuvottelutulosta tukemaan maataloutta suuremmalla summalla kuin koskaan aikaisemmin. Kansallisen tukipaketin kustannukset ovat yli 12 miljardia markkaa ensi vuonna, josta Suomen osuus on yli 9 miljardia markkaa ja EU:n vain vähän yli 3 miljardia markkaa, päinvastoin kuin mitä tiedotusvälineissä on kuultu. Eli EU-jäsenyys ei suinkaan lopeta maatalouden tukemista, vaan päinvastoin on lisännyt maatalouden tukemista.

Maatalouden tukipaketti on kallis veronmaksajille, mutta se ei silti pelasta maanviljelijöitä EU:n kielteisiltä vaikutuksilta, sillä tuottajainat putoavat jopa 50 prosenttia. On aivan selvä, että tukitoimin ei voida tätä pudotusta, joka aiheuttaa mm. verotulojen kohtuuttomia menetyksiä maatalouskunnille, millään tavalla korvata.

Sisäasiainministeri **P e k k a r i n e n**: Arvoisa puhemies! Lupaam, että viimeisen puheenvuoron käytän tässä keskustelussa Ed. Rönnholmin puheenvuoron johdosta. Minä olen aivan varma, että ed. Rönnholm tietää kyllä hyvin tarkkaan sen, että jos Suomesta tulee Euroopan unionin jäsen, tuskin rakennustoiminta kohtaa uusia ongelmia tai haasteita siinä tilanteessa, jos näin käy. Me molemmat ed. Rönnholmin kanssa varmasti elättelemme toiveita, että jäsenyys johtaa taloudellisen aktiviteetin lisääntymiseen maassa, mikä synnyttäisi myös uusia rakennusalan työpaikkoja. Rakennusala ei ole niitä aloja, jotka joutuvat ongelmiin, mutta se elintarviketalous, se moko-ma on, ja oikein isosti sitä onkin. Tässä näiden esille nostettujen elinkeinoalojen ero on. Toista EU-jäsenyys kuristaa ja kovasti ja toiselle se luo uusia työllistämistä- ja työpaikkamahdollisuuksia. Näin minä näen.

Ed. **R ö n n h o l m**: Rouva puhemies! Oma näkemykseni on sellainen, että ei solidaarisuus kysy, mistä syystä vaikeuksiin joudutaan, vaan solidaarisuus on sitä, että annetaan vaikeuksissa oleville silloin tukea, kun he sitä tarvitsevat. Meidän rakennusteollisuutemme osaltahan vaikeu-

det ovat johtuneet siitä taloudellisesta tilanteesta, joka kotimarkkinoillemme on tullut yksinkertaisesti siitä rahan puutteesta, joka on Suomen kansalaisilla. Heillä ei ole varaa hankkia asuntoa eivätkä myöskään investoinnit vielä ole lähteneet käyntiin.

Siis se seikka, että EU:n seurauksena tapahtuvat muutokset olisivat ne, joiden johdosta pitää olla solidaarinen ja vain siinä tapauksessa, ei mielestäni ole hyvä peruste. Sen sijaan näissä asioissa yhteisesti ottaen mitataan sitä tahtotilaa, mikä eri osapuolilla on. Ajatelkaamme nyt rakennuspuolen valtavaa lähes 50 prosentin työttömyyttä. Kyllä siihen olisi pitänyt olla sydäntä hallituksella paljon nykyistä enemmän. Sen jälkeen meilläkin varmasti olisi ymmärtämystä maataloutta kohtaan nykyistä selvästi enemmän.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Ehdotus laiksi veripalvelutoiminnasta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 128

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 23

P u h e m i e s: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 23.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotus laiksi rintamaveteraanien varhaiseläkkeestä annetun lain 12 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 165

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 24

P u h e m i e s: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 24.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

hallintovaliokuntaan:

6) Hallituksen esitys n:o 182 laiksi eräistä poikkeuksista kuntien valtionosuuslain säännöksiin vuonna 1995

sivistysvaliokuntaan, jolle hallintovaliokunnan on annettava asiasta lausunto:

7) Hallituksen esitys n:o 185 eräitä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksen poikkeusjärjestelyitä koskevaksi lainsäädännöksi

sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan, jolle hallintovaliokunnan on annettava asiasta lausunto:

8) Hallituksen esitys n:o 188 laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

sivistysvaliokuntaan:

9) Hallituksen esitys n:o 186 eräiden opetustointa koskevien lakien muuttamisesta

10) Hallituksen esitys n:o 187 laiksi valtionosuutta saavista liikunnan koulutuskeskuksista annetun lain 9 ja 21 §:n muuttamisesta

11) Hallituksen esitys n:o 181 laiksi pakkokeinolain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Pakkokeinolaki säätelee toimenpiteet esitutkinnan, tuomioistuinkäsittelyn ja täytäntöönpanon turvaamiseksi. Pakkokeinolain uudistuksessa, jonka hallitus nyt on antanut eduskuntaan, on eräs keskeinen asia se, että pidättämisen kynnystä lasketaan. Rikoksesta syylliseksi epäilty voidaan tällä hetkellä pidättää vain, jos rikoksesta seuraava ankarin rangaistus on yli yksi vuosi. Tätä rajaa lasketaan siten, että se on vähintään yksi vuosi.

Tätä muutosta on eduskunnassa yritetty tehdä, jos oikein muistan, niin sen 7—8 vuoden ajan, kun täällä olen ollut, varsin huonolla menestyksellä. Viimeksi asia oli käsillä muistaakseni vuosi sitten, kun ongelmaksi tuli se, että autovarkaita ei poliisi voinut pidättää edes tilapäisesti, kun he syyllistyivät autovarkauteen. Sama varkausjengi saattoi yhden yön aikana syyllistyä useinkin auton varastamiseen, eikä poliisilla ollut muuta mahdollisuutta kun kuulustelun jälkeen päästää heidät jälleen vapaiksi tekemään autovarkauksia. Silloinkin esitys, joka silloin oli yksityisellä lainsäädäntötasolla eli kansanedustajan aloitteena, ei mennyt lävitse, vaan pakkokeinolakiin lisättiin maininta, että kun on kysymys moottoriajoneuvon luvattomasta käyttämisestä, niin vaikka rangaistusmaksimi ei täytäkään lain edellytyksiä, pidättäminen voidaan suorittaa.

Nyt on tullut esitys pakkokeinolain muuttamisesta hallituksen taholta, oikeusministeriön taholta, ja kuten sanoin, pidättämisen kynnyks lasketaan nykyistä merkittävästi alemmaksi. Syy tähän on se, että jo rikoslain kokonaisuudistuksen ensimmäisen vaiheen yhteydessä useassa rikoksessa rangaistusmaksimi aleni yhteen vuoteen. Silloin ei kuitenkaan katsottu vielä tarpeelliseksi tätä lainmuutosta tehdä. Nyt kun eduskunnan lakivaliokunnassa on rikoslain kokonaisuudistuksen toinen vaihe, ja usean rikoksen raskain rangaistus laskee yhteen vuoteen, on katsottu tarpeelliseksi, että lakia korjataan hallituksen nyt esittämällä tavalla. Muutosta ei tehdä siis siten, että erilaisten rikosmuotojen nimiä, samalla tavalla kuin on tehty luvattoman käytön osalta, pakkokeinolakiin lisättäisiin jonkinlaiseksi rypäleeksi, josta sitten näkisi, mistä rikoksesta pidättäminen on mahdollista, vaikka se ei yleisen säädösten mukaan olekaan perusteltua. Kun hallituksen esitystä rikoslain kokonaisuudistuksen toiseksi osaksi on käsitelty valiokunnassa, on siellä toistuvasti törmätty siihen ongelmaan, että kun rikosten rangaistusmaksimia lasketaan, pidättäminen ei ole enää mahdollista. Lain valmistelijat oikeusministeriöstä ovat ilmoittaneet, että tällainen lakiesitys on tulossa ja että se on nyt perusteltua antaa.

Pakkokeinolain muutamia muitakin kohtia muutetaan. Osa niistä on sellaisia, että ne johtuvat äsken mainitsemistani pidättämisen edellytyksiin liittyvästä lainmuutoksista, osa on eräitä muita, kuitenkin vähäisempiä muutoksia.

Vaikka lakivaliokunnalla on ankarat työruuhkat, se on varmaan eniten räsitetty valiokunta tällä hetkellä eduskunnassa, nyt olisi hyvin tar-

keää, että pakkokeinolaki, joka mielestäni on varsin hyvin valmisteltu ja vastaa päällisin puolin luettuna varmasti myös poliisikunnan ja tuomioistuimen toiveita, pystyttäisiin viemään lävitse suunnilleen samassa aikataulussa kuin nyt lopuvaiheessa oleva rikoslain kokonaisuudistuksen toinen vaihe. Jos pakkokeinolain uudistus saataisiin samanaikaisesti voimaan, ei tulisi välivaihetta, jolloin tutkinnallisesti ja tuomioistuin-käytännössä tai täytäntöönpanon osalta tulisi niitä ongelmia, joita lain säännös nyt on haluttu saada estämään. Se on tietysti myös lakivaliokunnasta kiinni, ja uskon, että tähän asiaan kiinnitetään huomiota ja pyritään saamaan se ennen joulua eduskunnassa lopullisesti päätettäväksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

puolustusvaliokuntaan:

12) Hallituksen esitys n:o 183 laiksi Valtion puku-tehtaan yhtiöittämisestä

valtiovarainvaliokuntaan:

13) Hallituksen esitys n:o 184 laiksi varallisuusvelolain muuttamisesta

14) Ed. Lammisen ym. lakialoite n:o 55 laiksi sotilasavustuslain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. L a m m i n e n: Arvoisa puhemies! Kun puolitoista vuotta sitten sotilasavustuslaki säädettiin, siihen jäi tietty epäkohta, joka koskee uusimuotoista opintolainaa, jota tietysti myös varusmiehet ovat oikeutetut saamaan. Opintolainojen korkoja ei korvata opintotukilainsäädännön uudistuksen jälkeen asevelvollisille opin-

totuen korkoavustuksena, eikä mainittujen korkojen maksua tueta muullakaan tavoin. Tämä merkitsee sitä, että 19 markan päiväpalkalla asevelvollinen joutuu todella taloudelliseen ahdistukseen. Tämän epäkohdan korjaamisen tarpeellisuuteen on jo kiinnittänyt aikaisemmin huomiota eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta metinnössään sekä myöskin lausunnossaan myöhemmin.

Tämän vuoksi nimelläni kulkevassa lakialoitteessa sotilasavustuslakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että asevelvolliselle voidaan maksaa sotilasavustuksena palvelusaikana erääntyvät uusien opintolainojen korot, edellyttäen kuitenkin, että hän on ollut palveluksessa edes yhden päivän sinä kuukautena.

Sotilasavustuksen toinen korjattava kohta olisi se, että sotilasavustuksena korvattavien opintolainojen korkojen määrään vaikuttaisivat vain asevelvollisen omat, sotilasavustukseen vaikuttavat tulot. Siis asevelvollisen perheenjäsenten tulot eivät muusta sotilasavustuksesta poiketen vaikuttaisi korvattavien korkojen määrään.

Nämä muutokset ovat erittäin tärkeitä, ja ne koskevat vain hyvin pientä joukkoa, 500:aa poikaa, tietysti myöhemmässä vaiheessa myös tyttöä, ja vaikutukseltaan ne ovat vain alle puoli miljoonaa. Tärkeätä on myös, että se vanha sananlasku pitää jälleen paikkansa, että kruunu pitää huolen tytoistään ja pojistaan.

Ed. P y k ä l ä i n e n: Arvoisa puhemies! Tämä on tärkeä asia. Olemme myös kiinnittäneet huomiota eduskuntaryhmässämme tähän mm. talousarvioaloitteen muodossa. Toivoisinkin, että puhemiesneuvosto voisi harkita tätä asiaa vielä ja miettiä, että tästä voisi pyytää puolustusvaliokunnalta myös lausunnon.

Ed. T y k k y l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy ilolla todeta ed. Lammisen ehdotus sotilasavustuslain muuttamisesta.

Kun käsitellään opintolaina-asioita, ne kuuluvat tietysti sosiaalivaliokunnalle, mutta tietenkin myös, liittyen opintoasioihin osittain ne kuuluvat myös sivistysvaliokunnan käsiteltäväksi. Toivoisinkin, että ed. Lammisen vaikuttaisi hallituspuolueiden ryhmiin niin tehokkaasti, että tämä pieni epäkohta voitaisiin korjata tulevan budjetin yhteydessä. Sehän ei tarvitsisi muuta kuin riittävän tehokkaita neuvotteluja, jotta tällainen epäkohta voitaisiin korjata. Sillä olisi hy-

vin suuri merkitys kaikkia niitä aselvelvollisia kohtaan, joilla on opintolaina.

Ed. A u l a : Arvoisa puhemies! Kannatan lämpimästi ed. Lammisen ja ed. Lindqvistin tekemää aloitetta sotilasavustuslain muuttamisesta. Tässä on todella kyseessä pieni epäkohta uudessa opintotukijärjestelmässä, joka kuitenkin muutoin on muuttanut opintotukiasioita selvästi parempaan suuntaan.

Varusmiesten kanssa verrannollinen ryhmä ovat ne opiskelijat, jotka ovat äitiyslomalla. Myös heille tulisi etsiä vastaavanlaisia järjestelyjä heidän koronmaksutilanteensa helpottamiseksi.

Olen itse tehnyt tästä samasta asiasta raha-asia-aloitteen ja myös suunnittelin vastaavaa lakialoitetta, mutta nyt, kun ed. Lamminen sen on tehnyt, oma aloitteeni ei enää ole tarpeen. Mielelläni kannatan tämän aloitteen hyväksymistä ja toivon, että sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta näin pienen asian kykenisi budjettiesityksessä korjaamaan.

Ed. N i k u l a : Arvoisa puhemies! Tässä aloitteessa on puolustusvaliokunnan puheenjohtajan ja sivistysvaliokunnan jäsenen nimi alla. Puhemiesneuvoston esitys on, että tämä menisi sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan. Täällä on jo esitetty, että on tärkeää, että tällainen aloite, jolle vastustajaa ei tästä talosta löydy, saa kaiken mahdollisen tuen. Ed. Pykäläinen ja ed. Tykkyläinen esittivät kumpikin kahta valiokuntaa, joille voitaisiin pyytää lausunto.

Arvoisa puhemies! Ehdotan, että tämä asia pannaan pöydälle eduskunnan seuraavaan täysistuntoon, jotta puhemiesneuvosto voisi miettiä tätä lausuntopyyntöä. Toinen vaihtoehto on, että äänestäisimme nyt näistä lausunnoista, mutta minusta se ei ole solidaarista eduskuntaa kohtaan, joka ei ole voinut äänestyskseen varautua.

P u h e m i e s : Kun asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Nikula ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi perjantain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Nikulan ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi perjantain täysistuntoon.

15) Ed. Nikulan ym. lakialoite n:o 56 laiksi asevelvollisuuslain 5 §:n muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin puolustusvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. N i k u l a : Arvoisa puhemies! Tämä aloite liittyy vihreän eduskuntaryhmän talousarvioesitykseen, jossa on kiinnitetty huomiota siihen epäsuhtaan, joka vallitsee varusmiespalvelua suorittavien ja siviilipalvelusta suorittavien välillä. Sinänsä asevelvollisuusajan lyhentäminen kolmella kuukaudella on ollut vihreillä useassa eri yhteydessä esillä. Lähdemme siitä, että tuosakin ajassa parantuneen koulutuksen ja varusmiesten motivaationkin kannalta tarvittava koulutus voidaan järjestää. Emme olisi kuitenkaan ottaneet tätä asiaa nyt esille, ellei tätä lyhentämistä voitaisi perustella myös säästösyillä.

Se epäoikeudenmukaisuus, joka vallitsee varusmiespalvelua suorittavien ja siviilipalvelusta suorittavien välillä, perustuu siihen, että siviilipalvelusmiehille suoritetaan ruokarahaa, kun he lähtevät viikonloppuvapaalle, 53 markkaa; ei mikään häävi summa, mutta kuitenkin pienissä rahoissa se tuntuu. Varusmiehille tätä rahaa ei suoriteta. He ovat olennaisesti huonommassa asemassa tässä suhteessa. Ne tiedot, joita varuskunnista on saatu ja joita on myös julkisuudessa esiintynyt, kertovat hyvin hätkähdyttävää kieltä: Osa varusmiehistä jättää viikonloppuvapaan pitämättä sen vuoksi, että kotona sanotaan, että älä tule tänne, täällä ei ole jääkaapissa ruokaa.

Samaan aikaan kun suoritetaan mittavia kalustohankintoja, joiden sotilaallinen merkityskin on jo moneen kertaan ehditty asettaa kyseenalaiseksi, tämä epäkohta jäytää jatkuvasti varusmiehiä ja puolustuslaitosta. Sen vuoksi, arvoisa puhemies, olemme tehneet talousarvioaloitteen sen hyväksi, että ruokarahaa voitaisiin viikonloppuvapaalla oleville varusmiehillekin suorittaa, jolloin kaikki asevelvollisuuttaan eri muodoissa suorittavat olisivat tässä suhteessa taloudellisesti yhdenvertaisia.

Ehdotus maksaa 128 miljoonaa; ei mikään pieni summa, mutta kun se momentti talousarviossa, josta tuo ruokaraha maksettaisiin, on loppusummaltaan 5,4 miljardia, niin kyllä se sieltä, kun kaikki säästämahdollisuudet käydään lävitse, löytyy. Ministeri Esko Rekola aikanaan sanoi, kun oli pienehköistä summista kysymys, että ne löytyvät, kun pyöristetään budjetin nollia. Tämä ruokaraha on jo sen verran suurempi mittaluokaltaan, että se ei ihan nollien pyöristämisellä synny, vaan on esitettävä myös säästöjä, mikä on vihreiden tyylinä: Jos me esitämme lisämenoja, me yritämme budjetin sisältä ne säästöt hankkia.

Arvoisa puhemies! Tässä on nyt lakialoite asevelvollisuusajan lyhentämisestä kolmella kuukaudella, mikä meidän ymmärtääksemme on vielä koulutuksen kannalta hyväksyttävä. Lyhyempi aika lisää motivaatiota, ja palveluksen ja koulutuksen intensiivisyys takaa riittävät tiedot ja taidot. Saavutetaan myös sen verran säästöä, että yhdessä talousarvioesitystemme muiden säästökohteiden kanssa päästään vihdoinkin siihen tilanteeseen, että varusmiespalvelusta suorittavat ovat taloudellisesti yhdenvertaisessa asemassa siviilipalvelusta suorittavien kanssa.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Siihen aikaan, kun minä olin armeijassa, ensimmäisen kerran lomalle pääsi hyvinkin palvellut 2,5 kuukauden kuluttua siitä, kun oli mennyt armeijaan. Nykyisinhan varusmiehet ovat käytännössä joka viikonvaihte lomalla. Siihen aikaan tämä ei olisi ollut iso ongelma, koska oltiin myös sunnuntait niillä hyvillä sapuskoilla, joita armeijassa oli.

Nyt tilanne on todella muuttunut, ja se on taloudellisesti merkittävä asia, kun lomaa on niin paljon. Minä en sellaisenaan kadehdi lomaa sen paremmin kuin ruokarahakaan maksamista. Se on varmasti aivan perusteltua, koska lomalle pääsemisen ja lomalle lähtemisen ehtona on tietysti se, että varusmiehen, joka tietysti usein kotona saa ruokaa, pitäisi olla myös itsellinen tässä asiassa, tällaisen maksaminen sellaisenaan on hyvä asia.

Mutta jos asevelvollisuusajaa lyhennetään kolmella kuukaudella ja siellä ollaan vain viisi päivää viikossa, käydään kääntymässä armeijassa, niin kyllä Suomen puolustusvoimien koulutus ja teho supistuvat surkealla tavalla. Jos olisi jätetty tämä säästövaihto pois, niin tämä olisi ollut hyvin järkevää. Nyt tämä on aivan utopistinen, sillä ei viiden kuukauden palveluksella tehdä so-

tilasta, varsinkin kun siellä ollaan viisi päivää viikossa ja muut päivät ollaan syömässä mahdollisia ruokarahoja. Ei voi kannattaa tällaista esitystä, se on utopistinen.

Ed. Laakso: Rouva puhemies! Olen periaatteessa ed. Nikulan kanssa samaa mieltä siitä, että nykyistä varusmiespalvelusaikaa voitaisiin tiivistämällä lyhentää. Samalla varmasti myös varusmiesten motivaatio palvelukseen kohoaisi. Ongelma vain on se, että olen hieman eri mieltä siitä, toisiko tämä lyhennys tässä tilanteessa yhteiskunnalle säästöjä. Luulen, että mikäli nyt haluttaisiin tätä kautta hakea säästöjä, ilmeisesti kaikkein halvimmaksi tulisi se, että varusmiespalveluaikaa nykyisestä pidennettäisiin. Sillä ongelma on todella se, että varusmiehet tulevat yhteiskunnalle halvemmaksi kuin ne, jotka ovat työttöminä varusmiespalvelun jälkeen ja ulkopuolella. Eli en usko niihin tämän esityksen perusteluihin, että nykyisen laman tilanteessa varusmiespalvelun ajan lyhentäminen toisi yhteiskunnalle säästöä. Varusmiespalvelun mielekkyyden kannalta sitä vastoin tämä on hyvä ja oikean suuntainen aloite, samoin kuin myös se, että myös varusmiehille maksettaisiin 53 markan ruokaraha.

Ed. Laaminen: Arvoisa puhemies! Minäkin hieman epäilen sitä asiaa, että tokkopa siitä säästöä syntyy, jos varusmiesaikaa lyhennetään, joka alkaa meillä olla jo Euroopan lyhyimpiä. Sen sijaan tätä muutamin kohdin voidaan lyhentää. Esimerkiksi miehistön kouluttamiseen ei varmasti 8 kuukautta tarvita, varsinkaan, kun siitä 8 kuukaudesta on 63 vuorokautta lomaa tai muuta vapaata. 9,5 kuukautta palvelevilla on noin 80 vuorokautta ja 11 kuukautta palvelevilla hieman alle 90 vuorokautta vapaata. Kyllä armeijassa tällä hetkellä huomattava määrä vapaa annetaan. Siinä olisi tietysti tiivistämisen mahdollisuus.

Mutta sitten, mitä me teemme kouluttajille? Jos lyhennämme koulutusta kolmella kuukaudella, joka tapauksessa kouluttajat ovat siellä ja nauttivat palkkaa. Tämä on uusi ongelma. Ongelma tuli jo silloin, kun siirryttiin 5/2-palvelukseen astumissysteemiin. Nyt sitä ollaankin muuttamassa kaksi kertaa vuodessa sisään ottamiseksi.

Kuten valiokunnan varapuheenjohtaja Laakso mainitsi, huomattavasti halvemmaksi tietysti tulisi pitää pojat mahdollisimman pitkään armeijassa, koska 19:n ja 19,50 markan päivärahalla ja siihen lisätynä vaikka se, että viikonloppu-

vapailta maksettaisiin 53 markkaa, tulisi huomattavasti halvemmaksi kuin päästää heidät lähes suoraan työttömiksi. En tule pureksimatta nielemään tätä esitystä.

Ed. Nikula: Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi muisteli omaa varusmiesaikaansa ja sen ankeutta ja suhtautui sitten penseästi kaikkiin varusmiespalvelun laadullisiin uudistuksiin. Kaikella kunnioituksella, tämä ei ole vastuullista yhteiskunnallista toimintaa. Kannattaa muistaa, että aikanaan valtiopäivämiehetkin joutuvat ottamaan silakkanelikkonsa ja voitrittelinsä valtiopäiville evääksi mukaan, kun ei ollut minkäänlaista muuta ylöspitoa. Niistäkin ajoista ajat ovat muuttuneet meidän nyt täällä olevien hyväksi.

Varusmiespalvelun lyhentäminen tässä yhteydessä on todellakin sivujuonne itse pääasiaan nähden eli varusmiesten ja siviilipalvelusmiesten asettamiseksi yhdenvertaiseen asemaan taloudellisten etuuksien suhteen. Jos tämä nyt ei osoita sitä säästöä, joka tarvitaan, niin sinänsä tämän hyvän tavoitteen vuoksi, joka on saanut kannatusta näköjään kaikkialta, valtiovarainvaliokunnassa tullaan miettimään uudet, tarkemmat säästöt. Pääasia, että talousarvioäänestyksessä tulomme saamaan tukea pääasian toteuttamiselle.

Ed. Laine: Rouva puhemies! Olen ed. Nikulan ja muiden aloitteen allekirjoittajien kanssa samaa mieltä siitä, että ed. Nikulan aloite olisi mielestäni hyväksyttävä.

Toinen asia on se, että perusteluista voidaan varmasti esittää erilaisia käsityksiä. Kun itse kuulun, sanoisinko, niin vanhaan ikäluokkaan, että siitä on jo paljon aikaa, kun olen armeijan, asevelvollisuuteni, suorittanut, niin sen pituus ei kyllä ollut edes täyttä seitsemää kuukautta siihen aikaan. Minun oma arvioni silloin oli, siis silloin, se, että kolmessa kuukaudessa olisin oppinut kaiken sen hyödyllisen, mitä armeijassa varusmiehille silloin opetettiin. (Ed. Laakso: Ed. Aittoniemi tarvitsi pidemmän ajan!)

Nyt, paitsi että ed. Aittoniemi voi tarvita enemmän aikaa, niin kuin hänen puheenvuoronsa äsken osoitti, olen valmis myöntämään, että tekniikka niistä päivistä on huomattavasti kulkenut eteenpäin ja voi olla niin, että armeijan tekniikan kehittyminen vaatii ainakin eräissä aselajeissa ehkä hieman pidemmän koulutusajan. Mutta tuskinpa nyt noin yleisesti ottaen on välttämätöntä niin pitkä palvelusaika kuin Suomessa nykyisin, joten ainakin tältä omalta näkökannaltani ja kokemuksestani lähtien sanoisin, että ha-

luaisin kuitenkin kulkea siihen suuntaan, jota ed. Nikulan aloite tältäkin osin ehdottaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään puolustusvaliokuntaan.

16) Ed. Vistbackan ym. lakialoite n:o 57 laiksi leimaverolain 26 §:n kumoamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Juvva: Arvoisa puhemies! Tämän vuoden alusta tuli voimaan leimaverolain muutos, jolla leimaverojen maksamiselle tontin vuokrasuhteen vaihtumisen jälkeisessä tilanteessa säädettiin kolmen kuukauden määräaika. Aikaisemmin tällaista määräaikaa ei ollut vaan vuokratontilla olevan kiinteistön uusi omistaja sai suorittaa maksun oman harkintansa mukaan.

Toinen vallitsevaan tilanteeseen vaikuttava tekijä oli se, että vuoden 1977 alusta voimaan tulleen uuden kunnallislain mukaan muissa laeissa eli tämän asian yhteydessä leimaverolaissa, jossa eri kuntamuodot eritellään toisistaan, sovelletaan lakeja sen mukaan, mikä niiden kuntamuoto oli vuoden 1977 alussa. Tästä on taas seurannut epäkohta niin kutsuttujen uusien ja vanhojen kaupunkien välillä. Verohallituksen tulkinnan mukaan vuokratontilla asuvat joutuvat ostaessaan siinä olevan kiinteistön maksamaan leimaveronsa vain ennen vuotta 1977 perustetuissa kaupungeissa. Tätä nuoremmissa yksityisten tontinomistajien omistamille tonteille, säätiöiden, yhteisöjen tai yritysten omistamille tonteille ei tämän kaltaista tulkintaa ole otettu.

Tästä on seurannut erittäin ongelmallisia tilanteita suurelle määrälle vanhoissa kaupungeissa vuokratonteilla asuva kiinteistöjen omistaja, jotka ovat ostaneet kiinteistönsä. Heille on tämän vuoden alusta tulleen lain mukaan tullut maksukehoitus leimaverosta sen jälkeen, kun he ovat käyneet ilmoittamassa ja esittämässä kaupakirjansa kaupunginvirastossa. Kaikkein ongelmallisinta tilanne on ollut sen suhteen, että samassa yhteydessä heiltä on peritty myös ääritapauksissa neljän tai viiden samalla tontilla ollutta kiinteistöä koskevan kaupan leimaverot jälkikä-

teen. Näin menetellen ovat laskut saattaneet nousta jopa kymmeniintuhansiin markkoihin. Kyseisten leimaverojen periminen jälkikäteen esimerkiksi kuolinpesiltä tai pois muuttaneilta henkilöiltä on ylivoimaisen vaikeaa, ja siksi ne jäävät lähes poikkeuksetta viimeisimmän ostajan niskoille.

Tilannetta ei voida siis pitää oikeudenmukaisena ihmisten kannalta, ei sen paremmin asuinpaikasta riippuvaisuuden tai myöskään oikeudenmukaisuuden suhteen. Ei ole oikein, että niin kutsutuissa vanhoissa kaupungeissa asuvia kohdellaan lain mukaan eri tavalla kuin muissa kaupungeissa asuvia tai että viimeisin kiinteistönostaja joutuu maksamaan usean edellisen samaa kiinteistöä koskevan kaupan verot yksin.

Hyvä esimerkki vallitsevasta tilanteesta on Pieksämäen kaupunki. Siellä mainitsemani kaltaisia vanhojen kaupunkien vuokratonteilla olevien kiinteistöjen siirtoleimaverolaskuja on tullut useita satoja. Ilmeisesti tilanteeseen on omalta osaltaan ollut kielteisesti vaikuttamassa myös se, että kaupunginkanslia on ollut passiivinen vaatimaan kauppakirjoja vuokrasopimuksen uusimistilanteessa. Tontin vuokran laskutuksen muutokseen on riittänyt ääritapauksessa jopa puhelinsoitto. Näin ollen virallista ilmoitusta omistussuhteen muutoksista ei ole koskaan tullut, ja näin ollen leimaverotkin ovat jääneet perimättä.

Nyt kuitenkin uuden lain mukaan niitä on alettu periä, ja tästä on aiheutunut edellä mainitsemani erittäin ongelmallinen tilanne. Tällä hetkellä Pieksämäen osalta tilanne on kuollessa pisteessä lääninveroviraston keskeytettyä verojen perimistoimenpiteet oikaisuvaatimusten ansiosta. Mikäli kuitenkin lopullinen ratkaisu on viimeisimmille tonttien vuokralaisille kielteinen, tulee heidän postiluukustaan tuhansien, jopa kymmenientuhansien markkojen laskut maksettavaksi.

Arvoisa puhemies! SMP:n eduskuntaryhmän ed. Vistbackan nimissä jätetty lakialoite leimaverolain 26 §:n kumoamisesta tähtää esiin tuomani laintulkinnan epäoikeudenmukaisuuden poistamiseen. Eräs mahdollisuus olisi luonnollisesti ollut päättää, ettei veroja peritä taannehtivasti, vaan ainoastaan viimeisimmän kaupan osalta. Koska kuitenkin koko siirtoleimaveron tuotto valtiolle on vuositasolla ainoastaan 14,6 miljoonaa markkaa, ei nyt esittämämme koko siirtoleimaveron poistaminen aiheuttaisi yhteiskunnalle tuntuvia menetyksiä, poistuisihan samalla myös osa veronperimiskuluista ja muusta byrokratias-

ta. Näin ollen valtion nettomenetykset voidaan arvioida ehkä noin 10 miljoonaksi markaksi.

Lopuksi muutama sana verotuksen oikeudenmukaisuudesta ja eduskunnan mahdollisuudesta valvoa tekemiensä päätösten käytännön seuraamuksia.

Mielestämme lain hengen tulee kaikissa tapauksissa olla sellainen, että se kohtelee kaikkia kansalaisia oikeudenmukaisesti riippumatta heidän asuinpaikastaan tai muista olosuhteistaan. Tämän takia leimaverolain ja siitä verohallituksen ottaman tulkinnan mukainen kanta on kestävä. Koska verohallituksen kannan muuttaminen on hyvin epätodennäköistä, on eduskunnan ainoa mahdollisuus muuttaa laki ja tässä tapauksessa kumota koko siirtoleimaveron.

Toinen tekijä asiassa on vielä se, että eduskunta säättäessään esimerkiksi nyt kyseessä olevaa lakia ei voi tietää etukäteen hyväksytyn lain aiheuttamaa tilannetta kentällä. Nytkin koko epäoikeudenmukaisuus aiheutuu verohallituksen lain perusteella tekemästä tulkinnasta. Eduskunnalle tulisikin lain valmisteluvaiheessa kertoa nykyistä seikkaperäisemmin se, kuinka verohallitus aikoo tulkita käsittelyssä olevia verolakeja. Tällä tavoin kansanedustajille tulisi parempi mahdollisuus tietää se, onko käsittelyssä oleva laki onnistunut, oikeudenmukainen ja tasapuolinen kaikkia kansalaisia kohtaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

17) Ed. Pykäläisen ym. lakialoite n:o 58 laiksi puolustustarvikkeiden maastaviennistä ja kauttakuljetuksesta annetun lain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin puolustusvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Pykäläinen: Arvoisa rouva puhemies! Puolustustarvikkeiden maastavientiä säätelevä lainsäädäntö ilmaisee osaltaan käsityksemme maamme harjoittamasta politiikasta suhteessa maailman kriisialueisiin. Vaikka vienti on suurvaltoihin verrattuna vähäistä, kysymyksessä on periaatteellisesti tärkeä valinta. Vaikka emme kykene yksin estämään sotia pidättyvällä puolus-

tustarvikeviennillä, symbolisillakin eleillä voi olla laajalle ulottuvia vaikutuksia. Paikallisesti voi olla kysymys myös ihmishenkien säästämisestä. Sotatoimialueiden ohella puolustustarvikkeiden vienti on humanitaarisista syistä kyseenalaista mm. maihin, joissa niitä käytetään etnisiä tai poliittisia vähemmistöjä vastaan ja ympäristövahinkoja tai ihmisoikeusloukkauksia aiheuttaen.

Perimmältään on kysymys siitä, jatkaako Suomi vastuullista puolueettomuuspolitiikkamme ja sen uusmääritelmien mukaista tiukkaa aseidenvientipolitiikkaa, ja miksi ei jatkaisi? Tähän asti noudatettu käytäntö yksittäistapauksissa tapahtuneesta lipsumisesta huolimatta on vahvistanut uskottavuuttamme maana, joka sanojen lisäksi myös teoillaan pyrkii edistämään rauhanomaista kehitystä maailmassa.

Hallituksen viime viikolla eduskunnalle antama esitys puolustustarvikevientiä koskevaksi lakimuutokseksi merkitsee kuitenkin toisenlaista, tähänastisia linjauksia huonompaa valintaa, kuten asian lähetekeskustelussa jo totesin. Se johtaa toteutuessaan enenevässä määrin taloudelliseen tarkoituksenmukaisuuteen perustuvaan länsieurooppalaiseen käytäntöön, jossa vientirajoitukset koskevat ennen pitkää vain sota-alueita, jos niitäkään.

Pyrkimys Suomen puolustustarvikeviennin edellytysten vahvistamiseen, alan teollisuuden kehittämisen tukemiseen ja Suomen puolustuksen lujittamiseen ovat sinänsä ymmärrettäviä hallituksen tavoitteita. Nämä pyrkimykset eivät kuitenkaan saa hämärtää puolustustarvikeviennin yhteyttä ulkopolitiikan linjauksiin eivätkä vesittää tiukan valvonnan ensisijaisuutta suhteessa yritysten liiketoiminnan edistämiseen.

Pidän välttämättömänä myös sitä, että Ruotsin tapaan sotatarvikkeiden maastavientiä ohjaavat valtiopäivien hyväksymät suuntalinjat.

Arvoisa rouva puhemies! Valveutunut puolustustarvikepolitiikka edellyttää selkeiden kotimaisten periaatteiden lisäksi, että viranomaiset voivat valvoa myös Suomesta käsin tapahtuvaa osallistumista puolustustarvikkeiden suunnitteluun, kehittämiseen, valmistamiseen ja välittämiseen Suomen alueen ulkopuolella. Tässäkään asiassa esimerkkiä ei tarvitse hakea kaukaa. Ruotsissa laki sotamateriaalista sisältää välillistä vientiä koskevia rajoituksia toisin kuin meillä on ajateltu toimia. Sveitsissä sotatarvikkeiden välitys on tulossa luvanvaraiseksi, vaikka välityksen kohteena oleva tavara ei koskaan kävisikään Sveitsin alueella.

Voimassa olevan lain mukaan lupa-asiaa ei tarvitse esitellä valtioneuvoston yleisistunnossa, jos vienti on arvoltaan vähäistä tai jos puolustustarvikkeen omistusoikeus tai siihen kohdistuva määräysvalta ei siirry ulkomaille. En pidä järkevänä tämän kohdan säilyttämistä ennallaan. Puolustustarvikkeen kuuluminen luokituksen kahteen ensimmäiseen luokkaan, ihmisoikeuksien vaarantuminen, ympäristökatastrofin mahdollisuus tai lupa-asian huomattava ulko- tai turvallisuuspoliittinen merkitys ovat seikkoja, joita ei voi sivuuttaa koko hallitusta koskevana asiana, vaikka vienti olisi vähäistä tai tilapäistä. Niiden ratkaiseminen ei saa jäädä vain puolustusministeriölle, vaan asia kuuluu koko valtioneuvostolle.

Hallitus on ilmoittanut tavoitteekseen lupa-käytännön järjestelmällisyyden parantamisen ja osana sitä loppukäytön todentamisen. On saatava varmuus siitä, että vietävä tarvike päättyy tarkoitettulle lailliselle ostajalle. Hallitus jättää kuitenkin ratkaisematta, miten asia käytännössä hoidetaan. Vastaanottajamaan viranomaisen loppukäyttötodistusta ei aina voida pitää luotettavana selvityksenä lopullisesta käyttäjästä. Askel parempaan olisi puheena olevaa todistusta täydentävänä Suomen viranomaisen, esimerkiksi YK:n elimien tai kansainvälisesti vakiintuneen aseman saaneiden kansalaisjärjestöjen avulla hankkima muu selvitys luvan edellytysten varmistamiseksi. Tämä on tarpeen mm. silloin, kun vastaanottajamaan taloudellinen asema on epävakaa tai tilanne lähialueilla jännittynyt. On lisäksi itsestään selvää kieltää asevientä muuten kriteerit täyttävän maahan, jos siellä on syystä tai toisesta jännittynyt yhteiskunnallinen tilanne.

Hallitus esittää, että nykykäytännöstä poiketen tavarantoimittajan määritys puolustustarvikkeeksi siirrettäisiin asetustasolta puolustusministeriön päätökseksi. Tästäkin olen eri mieltä hallituksen kanssa. Siitä, mitä tarvikkeita pidetään puolustustarvikkeina ja miten nämä tarvikkeet ryhmitellään eri tuoteluokkiin lupa-asioiden käsittelyä varten, tulee aina säätää asetuksella.

Arvoisa rouva puhemies! Olemme ed. Nikulan kanssa tehneet rinnakkaislakialoitteen puolustustarvikkeiden maastaviennistä ja kauttakuljetuksesta hallituksen puheena olevaa asiaa koskevaan lakimuutosesitykseen sisältyvien heikkouksien vuoksi. Aloitteessamme on korjattu edellä esittämäni epäkohdat ja heikkoudet. Hyväksymällä sen eduskunta voi varmistua siitä, että Suomen puolustustarvikevienti täyttää meitä koskevat kansainvälisten vientivalvontajärjestelyjen

velvoitteet ja että jatkamme rauhantahtoista linjaamme viennin valvonnassa.

Ed. Laakso: Arvoisa rouva puhemies! Olen allekirjoittanut ed. Pykäläisen aloitteen, jolla tiukennettaisiin hallituksen esitykseen verrattuna puolustustarvikkeiden maastavientisäännöstä. Hallituksen esitys puolustustarvikkeiden maastaviennistä ja kauttakuljetuksesta annetun lain muuttamisesta näet saattaa antaa sen ensi vaikutelman, että asevientä Suomesta ulkomaille kiristyi, ja huono tutustuminen hallituksen lakiesitykseen varmasti saattaa todellakin lukijan luulemaan, että näin myös tapahtuu. Itse asiassa näin ei kuitenkaan tapahdu, sillä uusi laki, mikäli se hyväksytään hallituksen esityksen mukaisesti, turvaisi tosiasiasa nykytilannetta paremmin Suomen puolustusteollisuuden vienti- ja kilpailuehdot. Muutokset edistäisivät puolustusministeri Elisabeth Rehnin mukaan Suomen puolustusteollisuuden edellytyksiä osallistua nyky aikaisten puolustusjärjestelmien kehittelylle ja valmistukselle elintärkeään kansainväliseen yhteistyöhön erityisesti Pohjoismaissa ja länsieurooppalaisissa puitteissa.

Lakiesityksen tarkoituksena on muuttaa Suomen asevientipolitiikkaa verrannolliseksi ja soveltamiseltaan yhdensuuntaiseksi ei vain muiden Pohjoismaiden vaan ennen kaikkea EU-maiden käytännön kanssa. (Ed. Westerlund: Se on pieni asia, ed. Laakso!) Puolustusministerin mukaan pyrkimyksenä on Suomen puolustustarvikkeiden edellytysten vahvistaminen, alan teollisuuden kehittymisen tukeminen ja siten Suomen puolustuksen lujittaminen.

Kyse on siis siitä, että tulevaisuudessa Suomen puolustusteollisuuden on tarkoitus osallistua EU-maiden puolustusteollisuuden kanssa nykyaikaisten puolustusjärjestelmien kehittelyyn ja valmisteluun. Käsitykseni mukaan, ed. Westerlund, asia ei ole kovin vähäpätöinen varsinkaan niiden kannalta, jotka, kuten ed. Westerlund, ovat aiemmin kannattaneet itsenäistä puolustusta. Tämä hallituksen lakiesitys merkitsee käytännössä pään avaamista sellaisille kansainvälisille puolustusteollisuuden järjestelyille, jotka esimerkiksi Ruotsissa vaativat aina hallituksen luvan.

Ensivaikutelma vientivalvonnan kiristymisestä johtuu siitä, että valvottavien tuotteiden määrä lisääntyy nykyisestä. Tosiasiasa vientilupaehdotja kuitenkin samalla lievennettäisiin. Kun Suomen ja muidenkin sotilasliittojen ulkopuolella olevien maiden puolustustarvikkeiden viennin säätelyn perustana ovat toistaiseksi tähän saak-

ka olleet kansalliset ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittiset näkökohdat, mm. puolueettomuuspoliittiset tekijät, niin nyt on tarkoitus siirtää Euroopan unionin yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan sanelemaan kriteereihin.

Lyhyesti sanoen kyse on Suomen puolustusteollisuuden vientiehtojen harmonisoinnista Euroopan unionin asevientikriteerien kanssa. Ulkomministeriön lausuntoa, joka nykyisin vaaditaan vientiluvan saamiseksi, tarvittaisiin tulevaisuudessa enää vain poikkeuksellisissa tapauksissa. Nykykäytäntö on aiheuttanut arvostelijoiden mukaan Suomen puolustusteollisuuden vienti- ja kilpailuehtojen huonontumisen muihin länsieurooppalaisiin maihin verrattuna, ja siksi nykykäytännöstä pitää päästä eroon.

Kuvaavaa hankkeelle on, että jatkossa on tarkoitus siirtää puolustustarvikkeiden vientilupasiat kauppa- ja teollisuusministeriölle, itse asiassa siis poliittisen harkinnan ulkopuolelle osaksi kaupallis-teollista harkintaa. (Ed. Aittoniemi: Totta kai, kauppahommia!)

Valtioneuvosto vahvistaisi kansainväliset ja turvallisuuspoliittiset periaatteet käsittävät yleiset suuntaviivat puolustustarvikkeiden maastaviennistä. Nämä suuntaviivat sisältäisivät myös rajoituksia viennille maahan, jossa on ulkoisia tai sisäisiä konflikteja tai vakavia ihmisoikeusrikkomuksia.

Jos tällä hetkellä tarkastelee Euroopan unionin asevientipolitiikkaa, siis sitä politiikkaa, jonka mukaisesti nyt Suomen lupakäytäntö aiotaan hallituksen esityksellä muuttaa, kannattaa panna merkille erityisesti Turkin tilanne. Euroopan unionin suurin jäsenmaa Saksa on myös yksi suurimmista aseviejistä Turkkiin, jossa tällä hetkellä kaikkien tarkkailijoiden mukaan ennen kaikkea maan itäisellä alueella on kyse vakavista ihmisoikeuksien rikkomuksista, Euroopan unioni harjoittaa asevientä Turkkiin. Mielenkiintoista on kuitenkin todeta se, että kun Saksa, siis yksi Turkin suurimmista aseviejistä, on tehnyt tiettyjä alueellisia käyttörajoituksia omiin asejärjestelmiinsä Turkin kohdalla, niin Suomi on katsonut, ettei se omassa käytännössään ainakaan nyt voi tehdä vastaavanlaisia rajoituksia. Puolustusministeri Elisabeth Rehnin suulla on todettu, että esimerkiksi panssaritujen tela-ajoneuvojen viennin suhteen ei voida ottaa käyttöön alueellisia käyttörajoituksia, vaikka esimerkiksi Saksa on omien aseidensa osalta tällaisia käyttörajoituksia tehnyt.

En usko, että Suomen lainsäädännön yhtenäistäminen EU:n lainsäädännön kanssa tuo pa-

rannusta nykyiseen tilanteeseen. Pikemminkin voidaan sanoa, että vientilupaehtojen helpottaminen ja ennen kaikkea pyrkimys harmonisoida tulevaisuudessa uusien asejärjestelmien kehittäminen ja valmistus siten, että Suomi olisi yhteistyössä muiden Pohjoismaiden ja erityisesti Euroopan unionin maiden kanssa, varmasti merkittäväksi sitä, että tulevaisuudessa Suomesta tulisi entistä suurempi asevientijämaa. Siksi olen katsonut välttämättömäksi allekirjoittaa ed. Pykäläisen lakialoitteen, jossa usealtakin eri kohdin tiukennettaisiin nykyistäkin käytäntöä.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Asevientinnässä on esitetty kovin tarkkoja kriteerejä siihen, mihin tarkoitukseen aseet viedään. Minä en usko, että Tampellan kranaatinheitintä kukaan ostaa lampunjalaksi. Kyllä on ihan selvä asia, että se tulee silloin sotatarkoituksiin. Minun mielestäni on aika naiivia selvittää sitä, minkälaisiin tarkoituksiin niitä ostetaan. Niitä ostetaan sotatarkoituksiin, ja sillä siisti.

Toinen kysymys on se, että me suomalaiset olemme niin hirveän sivistyneitä joka asiassa, että me pyrimme olemaan maailmanparantajia. Me kuvittelemme, että jos me emme vie aseita siitä vähäisestä arsenaalista, mitä me valmistamme, niin kukaan muukaan ei niitä vie. Maailmassa löytyy aseita jokaiseen tarkoitukseen. Jos me emme myy, sitten myy joku muu ja ainakin Ruotsi, joka erään ajanjakson aikana myi 7 miljardin kruunun edestä aseita sekä luvalla että salaa Kaukoidän maihin, niin kuin tiedetään varsin hyvin. Jos meillä on vietävää, me viemme sitä, myymme aseita, jos me teemme sellaisia aseita, jotka ovat kilpailukykyisiä hinnan ja laadun suhteen, ja sillä siisti.

Se on kaikki meidän omaksi tappioksemme, jos me emme myy. Niin kuin sanoin, joku toinen myy. Ei tällainen asia auta meidän talouttamme eikä auta maailmanrauhaa.

Ed. W e s t e r l u n d : Rouva puhemies! Näin on kuin ed. Aittoniemi totesi. Tämä on todella pieni kysymys. Kokonaisviennistämme aseiden vienti, jossa on enimmäkseen räjähdysaineita ja sellaista, on alle kymmenesosaprocentin ja siitäkin on puhtaita aseita ainoastaan parin, kolmen prosentin osuus. Todettakoon vielä, että meillä ei ole ainoatakaan teollisuudenalaa tässä maassa, joka valmistaisi yksistään aseita, vaan ne ovat sivutuotteita. Tästä on turha tehdä sen suurempaa kysymystä, koska tämä on todella pieni asia.

Esimerkiksi Ruotsiin verrattuna meidän vas-

taava vientiosuutemme on heidän osuuteensa nähden ainoastaan noin yksi kymmenesosa. Meidän vientimme on tällä alalla pienin Pohjoismaista, joten tästä ei kannata nyt tehdä suurempaa asiaa, koska se ei ole perusteltua eikä tarpeellista.

Ed. L a a k s o : Rouva puhemies! Kuten tavallista, ed. Aittoniemi ei taaskaan tiedä mistä puhuu. Jos ed. Aittoniemi tekisi niin kuin nyt puhuu, niin hän luonnollisesti tekisi myös muutosesitykset tähän hallituksen käsillä olevaan lakiesitykseen, johon ed. Pykäläinen on tehnyt rinnakkaislakiesityksen. Ei tämän hallituksen lakiesityksen lähtökohtana ole se, että viedä pitää minne vain ja kaikille niille, jotka vain ostavat. Ei se ole tämän lakiesityksen lähtökohta eikä se ole myöskään nykyisen lain lähtökohta. (Ed. Aittoniemi: Se on minun mielipiteeni!) Tässä uudessakin ehdotuksessa hyvin tarkasti on tarkoitus vahvistaa ne kansainväliset turvallisuuspoliittiset suuntaviivat, joiden perustalta vienti voi tapahtua, ja näihin suuntaviivoihin on tarkoitus sisällyttää myös rajoituksia viennille maahan, jossa on ulkoisia tai sisäisiä konflikteja tai vakavia ihmisoikeusrikkomuksia.

Ed. Aittoniemen linja on tässä asiassa toinen, mutta se ei ole hallituksen eikä opposition linja. Se on ed. Aittoniemen oma linja. Mutta jos ed. Aittoniemi toimisi oman linjansa mukaan, hän tekisi muutosesityksiä tähän lakiesitykseen. Mutta niinhän hän ei tee, koska se on pelkkää puhetta, mitä hän harjoittaa.

Ed. N i k u l a : Arvoisa puhemies! Jos tätä esitystä kritisoi, niin tietysti se kritiikki kohdistuu siihen, että tähän myötäilee hallituksen tavoitetta edistää puolustustarvikkeiden vientiä. Ne muutokset, joita tässä ehdotetaan, liittyvät vain niihin selvityksiin, joita hankitaan, ennen kuin vientilupa annetaan.

Voi olla ja on totta, että meidän asevientimme kansantaloudessa ja viennissä on todella vaatimaton, mikä tietysti puoltaa sitä, että se voi olla hyvin säänneltyä suhteellisesti, koska sen merkitys yleisesti ottaen ei ole niin suuri. Toisaalta voidaan sanoa tietysti, että yksikin suomalainen luoti mieltään osoittavia lakkolaisia vastaan on jollekin kohtalokas, ja siihen perustuu juuri se, että haluamme, että selvitetään mm. ihmisoikeustilanne kohdemaassa, ennen kuin vientilupa voidaan myöntää.

Kiinnitän myös huomiota, että aloitteen 1 §:ssä on säännöksiä. Hallituksen esitykseen

verrattuna näitä ehdotetaan täydennettäväksi Ruotsin asevientilain perusteella. Vanhaa suomalaista lainvalmistelutapaa noudattaen tämänkin aloite on pitkälti laadittu sen mukaisesti, että ensin katsotaan, mitä Ruotsissa on säädetty, ja sitten mietitään itse, miten saataisiin vielä astetta parempi esitys aikaan.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Ed. Laakso näkee aina vaivaa siitä, että minä en tiedä, mistä minä puhun. Minä olen kyllä eräitä kertoja todennut täällä salissa, niin kuin muutkin, että ed. Laakso ei tiedä, mistä puhuu. Mutta se on toinen asia, miten saataisiin vielä astetta kukin vastaamme.

Hallituksen linja on tällä hetkellä joustavoittaa aseiden vientiä. Se on aivan selvä asia. Minun, Aittoniemen linja on vielä joustavampi tässä asiassa. Se on samanlainen kuin kansainvälinen käytäntö aseiden myynnissä. Meidän ei kannata jäädä toisten jalkoihin, vaan myydä myös aseita, jos niitä joku ostaa, koska joku toinen myy ja vie meiltä markat käsistä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään puolustusvaliokuntaan.

18) Ed. Pykäläisen ym. lakialoite n:o 59 laiksi yhteiskuntapalvelusta sekä laeiksi asevelvollisuuslain ja siviilipalveluslain kumoamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin puolustusvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Pykäläinen: Arvoisa puhemies! Suomen turvallisuuspolitiikka ja sen seurauksena myös maanpuolustuskäsitys on murroksessa ja hakemassa uusia kiinnekohtia. Kysymys ei ole vain johtopäätöksistä kylmän sodan päättymiseen tai lähialueillamme tapahtuneisiin poliittisiin muutoksiin. Laaja-alainen maanpuolustus ei ole yksinomaan sotilaallisen uhkan aseellista tai sotilaiden johtamin valvontajärjestelmin tapahtuvaa torjuntaa taikka näihin liittyvää väestönsuojelua. Se pitää sisällään entistä enemmän myös muunlaisten konfliktien hallintaa, aktiivista toimintaa rauhan puolesta.

Maanpuolustus esittämässäni muodossa on

kansalaisten suojaamista maan rajojen ulkopuolelta tulevia uhkia vastaan riippumatta siitä, ovatko ne harkittuja tekoja, muualla tapahtuneiden konfliktien välillisiä vaikutuksia vai onnettomuuksia. Suomeen ja suomalaisiin kohdistuvista kansallisista uhkista ovat esimerkiksi ydinvoimalaonnettomuudet ja muut ympäristökatastrofit merkittävästi ajankohtaisempia kuin aseellinen selkkäus. Meitä lähellä syvenevä kulu rikkaiden ja köyhien välillä, rotuviha tai uskonnollinen fanaattisuus ovat todellisia ja vakavia yhteiskuntarauhaa vaarantavia ilmiöitä. Kehityksmaiden paheneva kriisi on yhä enemmän myös teollistuneen maailman, myös Suomen ongelma.

Maanpuolustuskäsitteen laajentuessa ei ole enää itsestäänselvää, että vain asevelvollisuuteen perustuvat puolustusvoimat on oikea ja riittävä tapa organisoida kansalaisten toiminta konfliktien torjumisessa. Kansalaisvastuuta toki tarvitaan tulevaisuudessakin, mutta nykyistä monipuolisemmalla tavalla.

Puolustusvoimien osaamisalue on sotilaallinen maanpuolustus. Muunlaisiin maanpuolustustoimiin se osallistuu mieluusti vain, jos ne palvelevat puolustusvoimien päätehtävää eivätkä syö siltä resursseja. Puolustusvoimat haluaa myös rajata toimintansa maanpuolustuksessa sen perinteisten määrittelyjen mukaiseksi toiminnaksi, jolla on aina sotilaallinen ulottuvuutensa. Osaa mainitsemistani uusista maanpuolustuslohkoista puolustusvoimat ei edes hyväksy käsitteen sisään.

Puolustusvoimat on vaikeuksissa myös sen omimmalla alueella. Sotilaallinen maanpuolustus on sisällöllisessä murroksessa. Aseteknologian kehittyminen vie pohjaa vanhalta asevelvollisuusajattelulta. Väkeä tarvitaan vähemmän, mutta sitäkin ammattitaitoisempaa. Armeijan koulutusjärjestelmä on ajautunut laatukriisiin ja senpä vuoksi mm. ed. Nikulan ensimmäisenä allekirjoittama lakialoitekin tehtiin asepalvelusajan lyhentämisestä. Se on arvovaltaisin tutkimuksin todettu tehottomaksi ja motivoivuudeltaan heikkotasoiseksi. Varusmiespalvelun hohto hiipuu, eivätkä sieltä saadut taidot enää välttämättä anna potkua elämässä eteenpäin. Komentojohdamisen opeilla on kohta yhtä huono kaiku kuin komentotaloudella.

Arvoisa rouva puhemies! On siis hylättävä vanhat rasitteet ja mietittävä koko asia alusta alkaen uudelleen. Kuten naisten vapaaehtoista asepalvelusta koskevan lain lähetekeskustelussa totesin, on luotava vaihtoehto, joka turvaa puo-

lustusvoimien tarpeet, toteuttaa naisten vapaaehtoista asepalvelusta koskevassa lakiesityksessä toteutumatta jääneen tasa-arvon sotilaallisessa maanpuolustuksessa, ottaa huomioon maanpuolustuskäsitteen laajentumisen ja korostaa ihmisten yhteistä vastuuta yhteisöstään. Tarvitaan vaihtoehto, joka on motivoiva ja luottaa kansalaisiin.

Sotilaallisen maanpuolustuksen rinnalle on rakennettava sen kanssa tasavertainen siviilipuolustusjärjestelmä, jonka puitteissa muu kuin aseiden käyttöön perustuva kansalaispalvelu tapahtuu. On lähdettävä toteuttamaan sellaista asevelvollisuuden korvaavaa yhteiskuntapalvelujärjestelmää, joka pitää sisällään kaikki maanpuolustukseen ja yhteiskunnan turvallisuuteen liittyvät elementit. Se on velvoittava ja tasapuolinen niin naisille kuin miehillekin, niin siviilipuolustukseen uskoville kuin sotilaskoulutukseen haluavillekin.

Lakialoitteemme yhteiskuntapalvelusta tekee turhaksi niin asevelvollisuuslain kuin siviilipalveluslainkin. Se korvaa myös hallituksen esityksen laiksi naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta. Lain lähtökohdaksi on otettava rauhaan pyrkivän, tasa-arvoisen ja kansalaisia vastuullisina yksilöinä kunnioittavan järjestelmän luominen, johon osallistuminen on sukupuolesta riippumaton velvollisuus.

Kansalaisen tulisi voida valita, minkä tyyppisissä tehtävissä hän tämän velvollisuutensa täyttää. Vaihtoehtoja olisivat mm. ympäristönhoito ja valvontatehtävät, terveyden- ja sosiaalihuollon tehtävät, opetus- ja kulttuuritoimi, kehitysyhteistyötehtävät, rauhantyö, kriisienhallintatoimet eri organisaatioissa sekä asepalvelu puolustusvoimissa. Tarpeen mukaan työministeriö tai tähän ajatteluun uudistettu puolustusministeriö voisi hyväksyä muitakin yleishyödyllisiä tehtäviä yhteiskuntapalvelun piiriin.

Yhteiskuntapalvelun pituus voisi olla asevelvollisuuslaista tuttu 240 päivää. Vapaaehtoisena lisäpalveluna voisi suorittaa enintään 90 päivän lisäjakson. Tämä mahdollistaisi esimerkiksi pitkähkön koulutuksen vaativien tehtävien tuomisen yhteiskuntapalvelun piiriin, yhteiskuntapalvelun kehitysyhteistyötehtävissä sekä puolustusvoimien nykyisen koulutusrakenteen säilyttäminen.

Yhteiskuntapalveluun velvollisia olisivat 19—30-vuotiaat Suomen kansalaiset, naiset ja miehet. Palvelu olisi kansalaisvelvollisuus sekä naisille että miehille. Järjestelmä siinä olisi piirteitä sekä asevelvollisuuden että siviilipalvelun

järjestelyistä, alkaen hallinnoinnista ja päättyen palveluvelvollisuutta täyttävien sosiaalietuuksiin.

Yhteiskuntapalvelu koostuisi peruskoulutuksesta palvelutehtävään, rauhan- ja kansainvälisyyskasvatuksesta sekä lailla ja asetuksella palvelutehtäväkohtaisesti säädetävästä muusta koulutuksesta sekä tietysti varsinaisesta palvelujaksoista. Eri palvelupaikat olisivat toisiinsa nähden tasavertaisessa asemassa ja palvelumahdollisuuksien järjestämisessä naisiin ja miehiin suhtauduttaisiin samalla tavalla.

Arvoisa rouva puhemies! Ehdotuksemme yhteiskuntapalvelusta koskevaksi lainsäädännöksi, poistaa nykyisessä maanpuolustusjärjestelyssä olevat puutteet sekä luo tasa-arvoisen ja kaikkia palveluvelvollisia motivoivan tavan osallistua kotimaan puolustamiseen. Lakialoite on hyödyllinen myös puolustusvoimien kannalta, vapauttaessaan sen kehittämiseen sotilaallista maanpuolustusta aseteknologian kehittymisen ja muuttuneiden tarpeiden ehdoilla.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Ovat nämä vihreät aika mestareita. Tänä aikan esitettiin, että asevelvollisuus aika lyhennetään esimerkiksi 240 päivästä 150 päivään. Nyt samana päivänä tehdyssä ehdotuksessa se pysyy edelleen 240 päivänä. Olisi pitänyt edes tällainen synkronoida.

Toisaalta, jos ajatellaan tätä asiaa, ensinnäkin he ovat ehdottaneet aikaisemmin, että asevelvollisuus aika lyhennetään kolmella kuukaudella, ja nyt tämä lyhennettykin asevelvollisuus aika, jos katsotaan aikaisempaa vihreiden tänään tekemää ehdotusta ja tätä ehdotusta, tulisi vapaaehtoiseksi, suorittaa sen asevelvollisena tai ei.

Kuitenkin tässäkin aloitteessa minun käsitykseni mukaan on Euroopan unionin jäsenyyden kannattajia, jotka varmasti, kuten muutkin osaksi esittävät näkemyksiä siitä, että meidän on mentävä Euroopan unioniin, idän takaa Venäjältä tulevan suuren sotilaallisen uhan vuoksi. Näin sanotaan silloin, kun yritetään pelotella ihmisiä Euroopan unionin jäsenyyden taakse. Nyt sieltä ei sitten taas tulekaan mitään uhkaa, ja näin ollen koko asevelvollisuusjärjestelmä voidaan näiden lakien perusteella romuttaa.

Rouva puhemies! Tässä alkaa kyllä omakin järki ja kieli mennä ihan sekaisin, kun ei näin monia kokonaisuuksia hallitse. Mutta jos vihreiden tekemiä esityksiä katsoo, niin ne ovat toistensa kanssa selkeässä ristiriidassa, kuten alussa mainitsin. Toisaalta pelätään jotakin, jonka vuoksi pitäisi mennä Euroopan unionin siipien suojaan. Sitten me voimme kuitenkin luopua puolustusvoimista ja tehdä ne vapaaehtoisiksi. Tässä ei ole mitään logiikkaa.

Ed. Pykäläinen: Arvoisa rouva puhemies! Haluan ed. Aittoniemelle vastata, etten todellakaan koskaan ole pelännyt Venäjää enkä venäläisiä, vaikka asunkin rajan pinnassa. On aika mielenkiintoista tässä EU-keskustelun yhteydessä, että tämä keskustelu nousee aina yhtälailla kotimaassa kuin kansainvälisilläkin markkinoilla esille, tämä meidän venäläisten ja rajanpelkomme, mutta en todellakaan ole niitä pelännyt enkä pelkää edelleenkaan.

Kuten ed. Aittoniemi varmaan tietää myöskin eduskunnan työtavoista, niin useimmiten monet opposition hyvät lakialoitteet valitettavasti eivät todellakaan mene hallituspuolueiden vastustuksesta läpi, jonka vuoksi on tärkeitä edes saada asioita keskusteluun. On hyvä, että asioista keskustellaan ja niitä kyseenalaistetaan.

Pahoin pelkään, että yhteiskuntapalvelulakiin ei edisty ainakaan tällä vaalikaudella, joten sen takia toistimme jälleen tämän asepalveluajkojen lyhentämisen, koska siitä on ollut keskustelua jo useamman vuoden ajan. Toivotaan, että tämä lakialoite edistyisi tällä vaalikaudella, ja palataan sitten, jos vielä olemme täällä seuraavalla vaalikaudella, uudelleen yhdyskuntapalveluun.

Ed. Gustafsson: Arvoisa rouva puhemies! Pidän miesten asepalvelua ihan hyväksyttävänä ja jopa sopivanakin suurimmalle osalle suomalaisia miehiä. Sen sijaan suhtaudun hyvin kielteisesti hallituksen esitykseen, jossa tätä ollaan laajentamassa naisia koskevaksi. Minusta ed. Pykäläisen lakiehdotus yhteiskuntapalvelusta on hyvin vakavasti otettava ehdotus huolimatta niistä kommentteista, joita ed. Aittoniemi teki.

Halusin käyttää tässä yhteydessä puheenvuoron oikeastaan vain sen takia, koska pidän tärkeänä sitä, että tässä yhteydessä tuodaan esille myös yhteiskuntapalveluajatuksen eräs merkittävä tausta ja taustahenkilö. Kuunnellesani ed. Pykäläistä muistui mieleeni ministeri,

pääjohtaja Pekka Kuusen kirja Tämä ihmisen maailma, jossa Pekka Kuusi erityisen ansiokkaalla tavalla pohdiskelee yhteiskuntapalvelun merkitystä kansainvälisesti ja kansallisesti. Arvostellessani aikanaan tuota kirjaa totesin, että tuntuisi aika hyvältä saada joulukortti Juholta tai Tuomakselta, kun he suorittavat yhteiskuntapalvelua jossakin Afrikan maassa. (Ed. Aittoniemi: Entä Niinisolossa?) — Sopii sieltäkin joulukortin tulla.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään puolustusvaliokuntaan.

19) Ed. Apukan ym. lakialoite n:o 60 vuoden 1995 veroasteikkolaiksi

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Apukka: Rouva puhemies ja runsaslukuinen ahkerien edustajien joukko! En aio teitä ahkerimpia kovin pitkään piinata, mutta haluan kuitenkin muutamalla sanalla esitellä tämän nimelläni kulkevan vasemmistoliiton lakialoitteen verotaulukoista.

Meistä jokainen muistaa, miten tässä salissa muutama kuukausi sitten päähallituspuolueet kokoomus ja keskusta verovälikysymyksen yhteydessä oikein kilpailivat puheitten tasolla siitä, miten veroja pitäisi alentaa. Tuntui siltä, että me täällä vasemman reunan oppositiossa jäämme jalkoihin omien kevennysesitystemme kanssa, niin kiivasta se keskustan ja kokoomuksen väitely silloin oli. Kinasivat lähinnä vain kahdesta asiasta, toteutetaanko verojen keventäminen sosiaaliturvamaksuja alentamalla vai taulukoita keventämällä vaiko molemmilla. Kaikkein suurin huolenaihe tuntui olevan silloin, kumpi ehtii esittää aikaisempaa verotuksen keventämisen toteuttamisajankohtaa.

Nyt me kuitenkin olemme eläneet siitä alkuke-sän tai -kevään keskustelusta tänne asti, ja se, mitä nyt on verojen keventämisestä nähty, on hallituksen esitys taulukoiden keventämisestä ai-noastaan parin prosentin hintatason nousua vasaavasti. Se on varsin vaatimaton sen kovan ki-

nastelun jälkeen siitä, miten veroja olisi tullut merkittävästi päähallituspuolueiden mielestä keventää.

Nykyminen budjettitalouden velka vuoden 1995 lopussa on 367 miljardia vastaten 67:ää prosenttia bruttokansantuotteesta, ja koko valtionvelka olisi tuolloin, siis vuoden 1995 lopussa, vähän yli 70 prosenttia. Eli seuraavana vuonna valtionvelasta tulee aiheutumaan menoja 24,5 miljardia markkaa. Samaan aikaan tulo- ja varallisuusveron tuotoksi arvioidaan 31 miljardia markkaa ja arvonnäköveron tuotoksi 37 miljardia markkaa. Tämän hallituksen talouspolitiikka on siis johtanut valtion massiiviseen velkaantumiseen samalla kun työttömyys on noussut puoleen miljoonaa henkeen ja pysyy korkeana ilmeisesti seuraavat viisi, ehkä kymmenenkin vuotta. Näissä oloissa ei siis ole varaa kovin merkittäviin tuloveron keventämissiin, vaikka pieni- ja keskituloisten verotus onkin todella kohtuuton.

Vasemmistoliitto esittää kuitenkin, että verotaulukon asteikon alapäähän tehtäisiin hallituksen esitystä suurempi kevennys niin, että hallituksen esittämään asteikkoon nähden tulisi lisäksi noin 4 prosentin kevennys. Tällä lisäkevennyksellä on tarkoitus keventää pieni- ja keskituloisten ihmisten verotusta ja rohkaista samalla kotimaista kulutuskysyntää. Lisäkevennys ulottuisi lähes 160 000 markan vuosituloihin saakka, ja vakavasta velkaongelmasta huolimatta meidän mielestämme on käytettävä kaikki keinot, että pieni- ja keskituloisten verotusta voitaisiin jonkin verran keventää ja samalla siis myös rohkaista kulutuskysyntää.

Vastapainoksi me esitämme omassa aloitteessamme lievää kiristystä asteikon yläpäähän, mikä ei kuitenkaan riitä kompensoimaan alapään kevennystä, vaan ehdotettu asteikko vähentäisi valtion tuloveropottia noin 400 miljoonalla markalla.

Jotta tässä esitetty verotuksen kevennys ei edellyttäisi valtion velan lisäämistä ja ettei meitä syytettäisi jälleen kerran siitä, että me teemme katteettomia esityksiä emmekä vastaa seurauksista, me esitämme samalla, että pitäisi tämän verokuopan täyttämiseksi korottaa pääomatuloveroprosentti 30:een samoin kuin yhtiöveroprosenttikin. Esitämme myös, kuten olemme aikaisemminkin esittäneet, jonkin asteista viennin verottamista. Olemme myös valmiita siihen, että ympäristöverotusta voitaisiin asteittain jonkin verran lisätä.

Edellä mainittujen verorakennemuutosten lisäksi tulisi mielestämme työnantajan sosiaalitur-

vamaksun kohdentumista tarkistaa siten, että se ei yksinomaan perustuisi maksettuihin palkkoihin. Tästä asiasta tässä salissa on puhuttu hyvin monelta suunnalta ja hyvin monella suulla, mutta asian kanssa ei vain ole edetty lainkaan. Esi-merkiksi vientiveron yhtenä toteuttamistienä voisi olla juuri työnantajamaksujen porrastaminen. Palkansaajien sosiaaliturvamaksujen porrastaminen puolestaan lisäisi niiden oikeudenmukaisuutta.

Hallituksen esityksessä valtion tuloveron ylin marginaaliveroprosentti on 39. Kun otetaan lisäksi kaikki muut verot, jotka siihen tulee lisätä eli kunnallisveroäyrin hinta, työeläkemaksu, lainavero, kansaneläkevakuutusmaksu, sairausvakuutusmaksu, työttömyysvakuutusmaksu, nousee näiden kaikkien verojen jälkeen korkein marginaaliveroprosentti yli 70:n. Tästä syystä valtion tuloveron marginaalien korottamiselle ei myöskään kovin paljon jää liikkumatilaa. Vaikka tuloasteikon yläpään verotuksen kiristämisen ja pääomatulojen verotuksen lisääminen eivät oleellisesti pienennäkään velkaantumista, se on kuitenkin perusteltua mielestämme oikeudenmukaisuussyistä, eli laman kulujen maksamiseen on hyvä tuloisten osallistuttava maksukykynsä mukaan. Yläpäässä ei koskaan ole sillä tavalla kysymys leivästä kuin kaikkein pienituloisimmilla ihmisillä. Sen vuoksi me esitämmeikin ylimäksi valtion tuloveron marginaaliprosentiksi 41:tä prosenttia. Lisäksi tietysti porrastuksen muuttaminen vaikuttaa esityksessä samaan suuntaan.

Kaiken kaikkiaan meidän tekemämme verotaulukkoesitys tarkoittaa sitä, että alapäässä verotus kevenisi kaiken kaikkiaan 160 000 markkaan saakka. Tosin kaikkein tehokkain kevennysvaikutus olisi 100 000 markan kieppeillä. Ja 160 000:sta ylöspäin verotus asteittain jonkin verran kiristyisi, niin että 250 000:n tuloilla puhuttaisiin muutaman tuhannen markan kiristymisestä ja 500 000:n vuosituloissa vajaan 10 000 markan kiristymisestä.

Arvoisa puhemies! Toivomme tälle esityksellemme ymmärtämystä tässä salissa. Tämä olisi pitkään aikaan ainoa sen suuntainen toimenpide, jolla pieni- ja keskituloisten ihmisten verotusta kerrankin vähän kevennettäisiin eikä aina vain kiristettäisi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovainvaliokuntaan.

20) Talousvaliokunnan mietintö n:o 28 (HE 237/1992 vp ja 32)

pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi perjantain täysistuntoon.

Ensimmäinen varapuhemies:
Eduskunnan seuraava varsinainen täysistunto on ensi perjantaina kello 13, suullinen kyselytunti ensi torstaina kello 16.30.

Täysistunto lopetetaan kello 16.20.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen
